

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014–2016

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Václav Koubek

Lobbing v Evropské unii

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Marie Hamplová Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME) STUDIES

2014-2016

DIPLOMA THESIS

Václav Koubek

Lobbying in the European Union

Prague 2016

The Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Marie Hamplová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 22. 2. 2016

Václav Koubek

Poděkování

Děkuji své vedoucí diplomové práce PhDr. Marii Hamplové Ph.D. za odborné vedení a řadu podnětných připomínek, které mi pro zpracování této práce poskytovala.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na téma, ke kterému veřejnost přistupuje s určitou nejistotou a rozpaky. Je lobbying jedním z projevů vyspělé demokratické společnosti nebo se jedná o skrytou formu korupce. Na tuto otázku se snaží autor zodpovědět v první části práce v obecné rovině doplněné o některé zkušenosti z České republiky. Pozornost je následně věnována lobbismu v Evropské unii, respektive působení lobbistických subjektů na rozhodovací procesy institucí EU. Jsou zde popsány evropské lobbistické struktury, a vyhodnoceny jejich možnosti ovlivnit tvorbu legislativních norem a dalších rozhodnutí. Nedílnou součástí této diplomové práce je zde rozbor možností regulace lobbyingu a její aplikaci v prostoru EU.

Klíčová slova

Diplomová práce, Evropská unie, europeizace, korupce, lobbying, lobbyingové strategie, lobbista, nátlaková skupina, regulace lobbyingu, zájmová skupina.

Annotation

The diploma thesis focuses on the topic to which public perceives some uncertainty and embarrassment. Lobbying is one manifestation of an advanced democratic society is a covert form of corruption? On this question the author tries to answer the first part of the work in general, accompanied by some of the experiences of the Czech Republic. Attention is then devoted to lobbying in the European Union, or the action of lobbying entities in decision-making processes of the EU institutions. Here it is described lobbying European structures, and evaluated their ability to affect the formation of legislation and other decisions. An integral part of this diploma thesis is an analysis of the possibility of lobbying regulation and its application in the EU area.

Key words

Corruption, diploma thesis, European Union, europeization, lobby group, lobbying, lobbyist pressure group, lobbying regulation, lobbying strategies, interest group.

OBSAH

ÚVOD	9
1 ZÁJEM A ZÁJMOVÉ SKUPINY	12
1.1 Individuální a skupinový zájem	13
1.2 Zájmové skupiny	13
1.3 Nátlakové skupiny.....	14
1.4 Nejvýznamější subjekty zájmových a nátlakových skupin	18
1.4.1 Odborové organizace	19
1.4.2 Nevládní neziskové organizace	20
1.4.3 Konzultanti a právnícké organizace	22
1.4.4 Zastoupení regionů a měst	22
1.4.5 Jiní aktéři	24
1.5 Současné trendy v oblasti působnosti skupin v rámci občanské společnosti	25
2 LOBBING	26
2.1 Lobbying coby lingvistický problém	27
2.2 Lobby, lobbying, lobbování.....	28
2.3 Lobbista, lobbistická organizace	31
2.4 Transparentnost a regulace lobbyingu	33
2.4.1 Podmínky procesu regulace lobbyingu.....	35
2.4.2 Regulace sebe sama – seberegulační aktivity	36
2.4.3 Registry lobbistů	38
2.4.4 Regulace na základě legislativy	39
2.4.5 Rada pro koordinaci boje s korupcí.....	40
3 LOBBING V EVROPSKÉ UNII	42
3.1 Geneze evropského lobbyingu	43
3.2 Lobbistické struktury působící ve vazbě na instituce EU	45
3.3 Model eurolobbyingu podle D. Guéguena	46
3.4 Budování koalic a sítí	47
3.5 Specifická reprezentace vybraných zájmových skupin	48
3.6 Regulace lobbyingu zaměřeného na instituce Evropské unie	53
3.6.1 Formy a nástroje regulace evropského lobbyingu.....	54
3.6.2 Evropský úřad pro boj proti podvodům	56

4	EUROPEIZACE ZÁJMOVÝCH A NÁTĹAKOVÝCH SKUPIN.....	59
4.1	Vymezení pojmu europeizace.....	59
4.2	Europeizace českých zájmových skupin.....	60
4.3	Prosazování zájmů v Evropské unii	60
4.4	Hodnocení úrovně prosazování českých zájmových organizací v EU	62
4.5	Evropský lobbying územních samospráv	64
5	REGULACE LOBBINGU V USA	67
	ZÁVĚR	70
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	75
	SEZNAM ZKRATEK	79
	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	80

ÚVOD

Tato diplomová práce je zaměřena na oblast, která je na jedné straně velmi aktuální, současně je však považována za silně kontroverzní. V zemích s dlouhými demokratickými tradicemi nevyvolávají pojmy lobbying¹ a lobbista žádné výrazné nepříznivé reakce, avšak ve státech střední a východní Evropy, které byly ještě před několika desítkami let součástí socialistického bloku, bývá situace velmi odlišná.

Jednak je zde absence zkušeností s demokratickými formami řízení, s fungováním zájmových skupin i s teoretickými znalostmi a praktickými zkušenostmi z oblasti nazvané lobbying. Zároveň jsou lidé těchto zemí pod vlivem médií, která pokud vůbec o lobbistech mluví, tak je to v souvislosti s různými korupčními aférami, problematickými vztahy politiků s podnikateli apod. Lze konstatovat, že lobbisté to nemají v naší zemi u veřejnosti příliš dobré. Vystává otázka, zda si to (možná podstatná část z nich) nezaslouží. Řada podnikavců totiž po nástupu tržního hospodářství objevila v oblasti lobbyingu prostor, který nabízí nekontrolovatelné někdy mimořádně výnosné aktivity bez propracované legislativy a především bez kvalitních regulačních mechanismů.

V průběhu integračního procesu v Evropě se vytváří speciální oblast lobbyingu, která je orientována na instituce Evropské unie. Pro mnohé je to jistě veliké překvapení - pokud totiž vnímáme systém fungování Unie jako rozhodování, ve kterém vládne byrokratický úřednický aparát formou různých nařízení a směrnic, chybí nám prostor pro jakékoliv ovlivňování z vnějšího prostředí. V prostředí, které je poměrně těsně provázané s institucemi Evropské unie však naopak nacházíme velmi propracované lobbistické struktury, které jsou v různé míře úřednickým aparátem tolerovány a dokonce jsou akceptovány coby aktéři rozhodovacích procesů.

Žijeme v prostředí, kdy se velice často setkáváme s problémy korupce. Pro oblast lobbyingu není zrovna přínosné, když aktéry korupčních skandálů média vymezují jako lobbisty a že velká část těchto problémů je vázána na finance s grantových programů, které jsou implementací Evropských strukturálních fondů. To je také důvod, proč není

¹ V anglosaských zemích též lobbying.

důvěra v tzv. evropský lobbying příliš vysoká. Je docela možné, že Evropská unie v určité fázi demokratizace svých hlavních principů působení lobbistických aktivit podcenila. S principy „otevřené náruče“ se v rámci Evropské unie občas setkáváme i v jiných oblastech, současnou uprchlickou krizi nevyjímaje. Pak zpravidla nastává fáze „hašení pomyslných ohnisek požáru“, vytváření regulačních opatření a dochází ke konečnému řešení problému. Tato diplomová práce se zaměří i na tyto regulativní a kontrolní iniciativy institucí Evropské unie v oblasti lobbyingu.

Ještě v nedávné době postrádal český knižní trh odborné literatury publikace věnované oblasti lobbyingu. Do určité míry jsme se mohli s tímto tématem setkat v rámci politologické literatury či marketingu, nejprve v překladech zahraničních autorů, mezi které patří například A. Jablonský, D. Miller a jedna z nejvýznamnějších politologických osobností A. Heywood. Z českých politologů se oblasti prosazování zájmů, zájmovým skupinám i lobbyingu věnují ve svých monografiích B. Říchová, P. Rožňák a V. Prorok. Postupně se objevují odborné práce, kde je již lobbying ústředním tématem a zde již vystupuje do popředí řada specialistů v této oblasti: K. B. Müller, Š. Laboutková, P. Vymětal, M. Kadera, A. Vlačihová a další. Z hlediska zaměření této diplomové práce jsou zajímavá díla D. Guéguena a P. Fialy, neboť lobbistické téma vztahují k institucím Evropské unie.

Cílem této diplomové práce je analýza lobbistických aktivit v prostoru působnosti institucí Evropské unie, přičemž lze diferencovat takto formulovaný cíl do následujících dílčích segmentů:

- vymezení postavení zájmových skupin v rozhodovacích procesech moderní společnosti a jejich významu pro rozvoj demokratických principů společnosti;
- vymezení postavení lobbyingu v rámci společenských aktivit v demokratické společnosti;
- analýza základních principů evropského lobbyingu, jeho organizační struktury a regulační mechanismy.

Zároveň připojuji dvě hypotézy, jejichž verifikace je součástí závěrečné kapitoly:

Hypotéza 1: Lobbying má své opodstatnění v demokratické společnosti pouze tehdy, jsou-li vytvořeny a dodržovány kvalitní regulační nástroje.

Hypotéza 2: Význam lobbingu v rozhodovacích procesech institucí Evropské unie má klesající tendenci.

Dominující metodou při získávání dat pro vypracování této diplomové práce byla pochopitelně analýza dokumentů. Mezi ně patří tištěné odborné monografie i elektronické zdroje zahrnující aktuální články i studie mezinárodních organizací.

Při zpracování získaných informací byla aplikována klasická analyticko-syntetická metoda při vytváření nové struktury. Popis stávající situace umožňuje metoda deskripce, zároveň zde probíhá komparace názorů jednotlivých autorů, neboť oblast lobbingu je doprovázena jistou nejednotností v oblastí pojmů i názorů na působnost lobbingu ve společnosti, jeho pozitivní či negativní stránky apod. Při tvorbě závěrečného hodnocení a v procesu verifikace stanovených hypotéz je dále aplikována metoda dedukce.

1 ZÁJEM A ZÁJMOVÉ SKUPINY

Každý člověk má v různých etapách svého života určité potřeby a zájmy. V řadě případů záleží pouze a hlavně na něm, zda ta určitá potřeba bude uspokojená, či se události budou vyvíjet takovým směrem, v jak si sám přeje. Větší část potřeb a zájmů je však závislá na tom, v jakém stavu (ekonomickém, politickém) se nachází společnost, ve které žije. Někteří jednotlivci jsou si velmi blízcí, někdy i totožní a lidé si začínou uvědomovat, že je mnohem výhodnější se při jejich prosazování nejlépe spojit. Tato koordinace může probíhat na mnoha úrovních, nejmasovější je na úrovni spolků, které mají v Evropě i na americkém kontinentě nejdelsí tradici. Tato součást občanské společnosti se stala základem pro vznik dnes již velmi významné a různorodé skupiny tzv. neziskových organizací (NNA, případně NGO). Jejich vliv byl zpočátku velmi podceňován, avšak v průběhu integračního procesu a zvyšování demokratičnosti procesu rozhodování v institucích Evropské unie se pozice NNO mnohonásobně zvýšila. Vyšší stupeň reprezentace společných či tzv. celospolečenských zájmů jsou politické strany. Tyto subjekty prohlašují, že v případě volebních vítězství povedou celou společnost k naplnění potřeb a zájmů občanů celé společnosti. O tom, jak to ve skutečnosti nakonec dopadá, se může přesvědčit každý občan – volič.

Ač je otázka lobbingu a politických stran velmi zajímavá a aktuální, není analýza této skutečnosti zahrnuta mezi cíle diplomové práce, neboť by si tato problematika zasloužila zpracování samotného tématu. Stejně tak je zde vynechán velmi široký okruh otázek, zpracování samostatného tématu. Stejně tak je zde vynechán velmi široký okruh otázek, který se týká tzv. veřejného zájmu. Tento pojem patří mezi nejfrektovanější v oblasti společných diskusí, odborné literatury zaměřené na činnosti veřejné správy, ale i legislativních norem. Problém je tu jediný, neexistuje jednoznačná univerzální definice veřejného zájmu a také legislativní normy, které jej hojně využívají.

Než se pozornost zaměří na stěžejní téma této diplomové práce, je nutno být v omezeném rozsahu poblíž pojmů zájem a zájmová skupiny, neboť se jeví jako klíčové. Potřebu lobbingu totiž vyvolává určitý zájem a existence subjektu – jednotlivce lobbista či skupiny, kterou můžeme označit jako zájmovou, nátlakovou či lobbistickou.

1.1 Individuální a skupinový zájem

M. Novák v první řadě konstatuje, že účelem demokratického politického systému je co nejúplnější uspokojování individuálních a skupinových potřeb a zájmů. Zároveň zde, s odvoláním na jiné informační odborné zdroje, potřeby spojuje s jednotlivcem, zájmy vymezuje z hlediska skupinového a společenského, jinak řečeno – zájmy jsou vlastně sdružené potřeby. Pokud se spojí společné nebo podobné potřeby jednotlivců, lze hovořit o skupinovém zájmu (zájmu skupiny). Zajímavá je úvaha tohoto autora: „*Zájem je nejsilnějším praktickým pojátkem jednotlivců, skupin i celé společnosti, ale také jejím případným štěpením.*“²

Blackwellova encyklopedie Politického myšlení specifikuje diskusi o zájmu na oblast politické sféry. Zde je kromě jiného konstatováno: „*Debaty o zájmech se mohou soustředit na otázku, zda by před zájmy měla mít přednost práva, zda by skutečné zájmy měly mít prioritu před vnímanými zájmy, zda jedno pojetí obecného dobra poskytuje jiným pojetím nadřazený rámec pro definování a hodnocení zájmů.*“³

1.2 Zájmové skupiny

Ačkoliv vývoj společnosti dospěl k modelu politických stran, určitou a dá se říci nezřídka významnou roli, v rozhodovacích procesech veřejnoprávních systémů hrají též zájmové skupiny. A. Heywood jejich vznik (coby jedno z pojetí mezi vládou a ovládanými) vymezuje vznikem reprezentativní vlády. Zároveň však připouští, že v historii nalezneme příklady, které jsou starší než zmíněná forma vládnutí.

² NOVÁK, Miroslav et al. *Úvod do studia politiky*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-052-0. s. 521.

³ MILLER, David, ed. et al. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. 2. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2003. Studium. ISBN 80-85947-56-0. s. 551.

Uvádí např. organizaci Abolition League, která vznikla již v roce 1787 ve Velké Británii a vystupovala nekompromisně proti obchodu s otroky.⁴

Mezi problémy, které souvisejí s vymezením pojmu zájmové skupiny a zároveň činí potíže při jejich klasifikaci je jejich různorodost jak ve formách, tak i cílech, které prosazují a v neposlední řadě také způsob jakým se snaží těchto cílů dosáhnout.

Ve Spojených státech amerických je snaha odlišit kategorii skupin zájmových (tj. všechny organizované skupiny) od skupin nátlakových.

1.3 Nátlakové skupiny

Jedním z pojmů v politologické literatuře je nátlaková skupina. Nejedná se o politickou stranu, bývají to trvale zorganizovaná seskupení lidí s určitým společenským zájmem. Tento zájem se snaží prosadit prostřednictvím vlivu na politicky rozhodující subjekty – zpravidla se tedy jedná o ovlivnění mocenských struktur. Formy působení nátlakových skupin jsou známy svými specifickými a někdy i radikálními formami boje za své zájmy. – mohou to být stávky, demonstrace, blokády, někdy i nesmyslné ničení veřejného i soukromého majetku. Pozornost budí zejména organizace environmentálního zaměření a skupiny obhajující lidská práva – přičemž si neuvědomují, že ve svém boji za práva jedněch omezují práva druhých.

Někdy se do podoby nátlakových skupin transformují (třeba jen dočasně) i skupiny, které bychom obecně zařadili do kategorie zájmových. Veřejnost na některé aktivity pohlíží solidárně, často se však objevují názory opačné – nemohu např. dojet do práce, do školy či na dovolenou, protože dopravci tvrdě usilují o zvýšení svých platů, které mohou být vyšší, než mají jimi omezovaní cestující. Obdobná je situace v oblasti zdravotnictví, kdy skupiny lékařů vyhrožují odchodem do zahraničí, neboť jejich platy jsou nižší než v Evropské unii. Nelze se divit, že nejsou ve větší míře pochopeni, neboť naprostá většina pacientů v této zemi má výši platu také hluboko pod evropským průměrem. Nátlak se může stát legitimním nástrojem pro prosazování zájmů za situace,

⁴ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5. s. 287.

kdy druhá strana odmítá jiná řešení. Lze hovořit o krajním řešení, a nepředchází-li mu mírnější metody prosazení zájmů, nebývá přijímán pozitivně a ztrácí na legitimitě.

Z pohledu systému, ve kterém působí, mohou být aktivity nátlakových skupin vůči jeho existenci nefunkční, tj. upevňující jeho stabilitu, případně dysfunkční, tedy mající vliv na destabilizaci systému.

Mohou tedy v rámci nefunkčního působení

- upozorňovat na špatné nebo nedostatečné řešení konkrétního problému ve společnosti;
- upozorňovat na problémové postavení určitých sociálních skupin, které by mohlo destabilizovat daný systém.

V oblasti dysfunkčních aktivit se jedná o

- prosazování takových úzkých skupinových zájmů, které mají negativní vliv na celkovou rovnováhu společenského systému;
- prosazování dílčích zájmů, které jsou mimo kontrolu veřejnosti.

I když nátlakové skupiny v první řadě a někdy nekompromisně prosazují zájem dané sociální skupiny, neznamená to vždy, že tento zájem nemohl být totožný i v rámci jiných sociálních skupin.⁵ Nátlakové skupiny jsou zastoupeny různými formami organizací, a jak již bylo částečně zmíněno, jejich zaměření je velmi různorodé.

P. Rožňák prezentuje následující typologii nátlakových skupin:

- odbory;
- podnikatelské a zaměstnavatelské svazy;
- profesní sdružení a komory;
- profesní hnutí a zájmové organizace (ženy, osoby s handicapem, mládež);
- podnikatelé;
- skupiny organizovaného zločinu;

⁵ ROŽŇÁK, Petr. *Politologie pro všechny*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-214-3. s. 189.

- teroristické organizace.⁶

Uvedená typologie P. Rožňka v porovnání s diferenciací zájmových a nátlakových skupin uvedených v následujícím textu potvrzují fakt, že stanovení nějaké pevné hranice mezi kategoriemi zájmových a nátlakových skupin je velmi obtížné a často zde dochází k překrývání základních pojmů. Navíc existují i zcela rozdílné klasifikace společenských skupin.

Již zmíněný významný politolog A. Heywood přináší poměrně obecnou typologii skupin:

- **skupiny komunálního typu** – jsou zasazeny do sociální struktury a jejich členem se stává člověk převážně narozením nikoli vstupem; tyto skupiny jsou založeny na otázkách společného dědictví a na tradičních přístupech, patriotismu a loajalitě. Přestože komunální skupiny jsou záležitostí převážně rozvojových zemí, A. Heywood upozorňuje na omezený výskyt i v zemích vyspělých (obroda etnického nacionalismu, italské či irské katolické skupiny);
- **institucionální skupiny** – nejsou nezávislé, jak vyplývá z jejich názvu, je zde přímá vazba na státní systém, v němž a jehož prostřednictvím se snaží prosazovat svůj vliv. Ačkoliv se tato forma uplatňuje především v nedemokratických režimech, je poukazováno též na to, že byrokratické elity a zájmy jejich příslušníků v různých institucích veřejné správy zásadně ovlivňují celý politický proces i v zemích s demokratickým řízením;
- **skupiny typu sdružení** – základními znaky jsou dobrovolnost, existence společných zájmů, snah a postojů. Právě tato kategorie zahrnuje podle A. Heywooda ty skupiny, které považujeme za zájmové či nátlakové.⁷

⁶ ROŽŇÁK, Petr. *Politologie pro všechny*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-214-3. s. 189.

⁷ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5. s. 288-289.

B. Říchová zmiňuje, že se jedná o politicky aktivní „sdružení“, která působí na bázi občanské společnosti, avšak odmítají převzít politickou odpovědnost.⁸ Mezi těmito strukturami vymezuje dvě následující kategorie, přičemž kritériem jejich rozlišení je zprostředkování zájmů, které reprezentují:

- **zájmové skupiny** – prezentace především zájmů ekonomických, jde o zájmy určité vymezené sféry společnosti – o zájmy ekonomického případně sociálního sektoru; zde pak můžeme dále členit zájmové skupiny, které jsou orientovány na:
 - zájmy zaměstnanců;
 - zájmy zaměstnavatelů;
 - zájmy svobodných profesí;
 - profesních komor;
 - zájmy dalších povolání.

- **nátlakové skupiny** – zaměření na zájmy ideologické – často vnímané jako zájmy všech, jejich dosah by měl být pro společnost zásadní; do této kategorie patří skupiny orientované na:
 - ochranu lidských práv;
 - ochranu životního prostředí;
 - boj proti rasismu a různým formám diskriminace.⁹

Na závěr těchto diskusí zde dejme prostor jedné, zde již několikrát prezentované, autorit politologických věd. A. Heywood shrnuje své úvahy do obširnější definice: „*Zájmová nebo nátlaková skupina je takové sdružení, které se snaží ovlivnit politickou linii nebo kroky vlády. Skupiny sledující dílčí zájem se snaží prosazovat nebo hájit zpravidla materiální zájmy svých členů, zatímco skupiny, sledující obecný zájem staví na společenských hodnotách, ideálech a zásadách. Zatímco vnitřní skupiny mají*

⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2. s. 117.

⁹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2. s. 117-118.

*zvýhodněný přístup k formulování politiky, vnější skupiny přístup k vládě nemají, a proto jsou nuceny se obracet na veřejnost.*¹⁰

1.4 Nejvýznamější subjekty zájmových a nátlakových skupin

Tato podkapitola konkretizuje výše uvedená členění a typologie s tím, že je zde pozornost zaměřena též na některé konkrétní organizační struktury v České republice. Volný trh pochopitelně přinesl prostor pro konkurenci a konkurenční boj. Na druhou stranu si podnikatelské subjekty uvědomují, že sdružením do podnikatelských či zaměstnavatelských skupin (zpravidla asociací) jim může přinést řadu výhod, zesílení vlivu při vyjednávání s vládními subjekty i lepší ochranu v rámci globalizace. Je možno je dělit na horizontální nebo vertikální – sektorové. Po vstupu České republiky do Evropské unie jsou národní zaměstnavatelské a podnikatelské asociace zpravidla evropských asociací, zároveň i dalších mezinárodních sdružení. Členství v národních i evropských asociacích je podmíněno členskými příspěvky či poplatky. Asociace na evropské úrovni se zaměřují na problematiku „celoevropského“ charakteru.¹¹

Činnost podnikatelských a zaměstnavatelských asociací

Obecně lze shrnout aktivity podnikatelských a zaměstnavatelských asociací do následujících bodů:

- poskytují svým členům expertní zázemí;
- vystupují jednoznačně při jednáních s orgány veřejné správy, institucemi Evropské unie i dalšími partnery;
- poskytují pro své členy informační a vzdělávací servis;
- podporují členy asociace při získávání grantů z evropských strukturálních fondů, pomáhají při administraci projektů;
- vybrané zaměstnanecké asociace jsou zástupci při sociálním dialogu;

¹⁰ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5. s. 304.

¹¹ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbying*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 51.

- aktivní vystupování v rámci lobbingu – sledování chystaných legislativních změn, konzultace se členy o způsobu ovlivňování legislativního procesu ve prospěch svých členů a zkvalitnění podnikatelského prostředí.¹²

1.4.1 Odborové organizace

Zatímco předchozí zájmová skupina byla zaměřena na prosazování zájmů zaměstnavatelů, odbory se zaměřují na prosazování a ochranu zájmů zaměstnanců, ať již se jedná o zájmy pracovní (podmínky na pracovišti, hygiena práce, délka pracovní doby atd.), ekonomické, politické a další. Odbory jsou vytvářeny na jednotlivých pracovištích a zpravidla na rezortním základu vytvářejí odborové svazy (odborové svazy horníků, pracovníků kovoprůmyslu, pracovníků ve školství atd.). Méně časté jsou odborové svazy postavené na teritoriální bázi – např. v Itálii. Ve Velké Británii jsou jednotlivé odborové svazy dále sjednoceny do jediné zastřešující organizace Trade Union Congress (TUC) s výrazným vlivem na hospodářskou politiku země. Jiné země např. Spolková republika Německo mají nejvyšších (zastřešujících) organizací více. Třebaže bývá vliv odborů na hospodářskou politiku země velký (minimální mzda, sociální zabezpečení, nemocenská atd.), nejedná se však o stabilní politickou sílu. Vliv odborů je viditelný v konkrétních situacích, kdy se například zúčastňují vyjednávání v rámci sociálního dialogu a konzultací. Pokud však neuspějí v této formě, přecházejí též v nátlakové akce – zejména demonstrace a stávky.¹³

Pozice odborových organizací v naší zemi na počátku demokratizačních procesů po roce 1989 byla podceňována. Přežívaly vzpomínky na ROH, na vánoční kolekce, příspěvky na pionýrský tábor, podnikové rekreace a řízek s bramborovým salátem na výroční schůzi. Lze však říci, že během poměrně krátké doby zde došlo k transformaci v moderní systém odborových organizací v západoevropském duchu. Na jedné straně se objevily poměrně silné rezortně uspořádané odbory, které však byly

¹² KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 52.

¹³ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2. s. 121-122.

zdrženlivé v používání nátlakových prostředků (stávky a masové demonstrace). Jsou to právě odbory, které v rámci tripartity se výrazně podílejí na (v Evropě mimořádné) udržování sociálního smíru v České republice.

1.4.2 Nevládní neziskové organizace

Nevládní neziskové organizace, nebo též nestátní neziskové organizace či neziskovky (využívající zkratkou NGO či NNO) jsou organizace, které nevznikají z popudu státu a jsou na něm nezávislé. Jedním z charakteristických znaků je vztah k tvorbě zisku. NNO jsou organizace, které nevytvářejí zisk za účelem k přerozdělení mezi své zakladatele, správce či vlastníky nebo zakladatele. Neznamena to však (jak by se mohlo odvozovat z názvu), že zisk nemohou vytvářet. Podmínkou je, že ho musí ho zase vložit zpět do rozvoje organizace a plnění jejího poslání. V každém případě není tvorba zisku prioritou.

V České republice se činnost neziskového sektoru výrazně rozvinula po roce 1989, kdy legislativa vytvořila rámec pro občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy a církevní organizace. Pro jednoduchost ustanovení dochází k vytvoření obrovského množství občanských sdružení, která se zaměřují na široké spektrum obecně prospěšných činností, v určité části i s jistým potenciálem nátlakového charakteru.

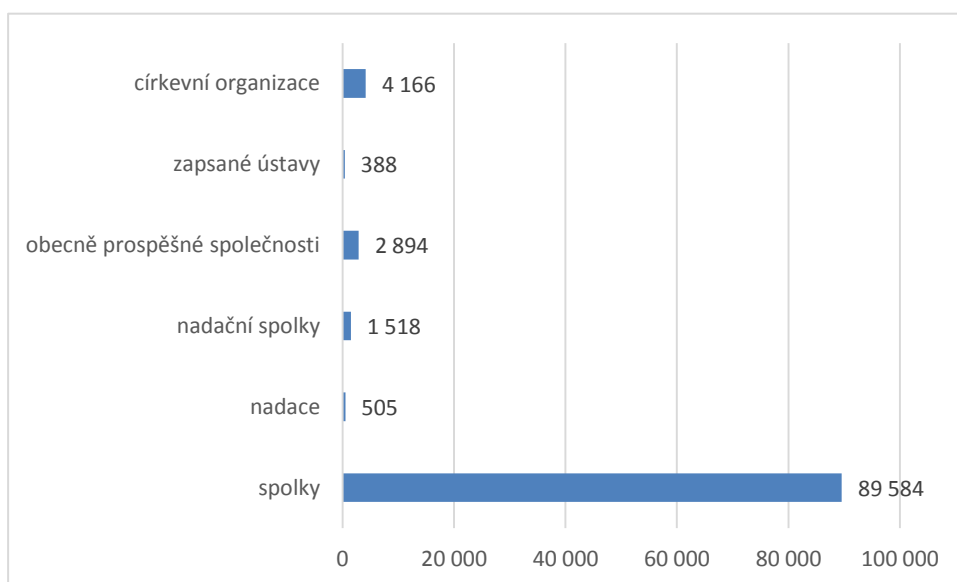
Do oblasti neziskového sektoru v naší zemi výrazně zasáhla změna v českém právním řádu, když vstoupil 1. ledna 2014 v platnost nový občanský zákoník.¹⁴ V souvislosti s touto legislativní normou se výrazně mění struktura nevládních neziskových organizací v naší zemi v současnosti existují následující subjekty nevládního neziskového sektoru:

- spolky – vznikají jako náhrada občanských sdružení;
- nadace – dochází sice k určitým právním úpravám, ale jedná se o již působící organizace vázané na existenci nadačního jmění ve výši půl milionu Kč;

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

- nadační fondy – opět s určitými legislativními změnami fungující NNO na rozdíl od předchozích je bez povinnosti vytvoření nadačního jmění;
- obecně prospěšné společnosti – zde existuje zvláštní stav – tento typ organizace ztratil legislativní oporu (zákon o obecně prospěšných společnostech byl zrušen), většina obecně prospěšných společností se transformovala do formy „ústav“, avšak část o.p.s. má možnost další existence;
- ústavy - nová forma nevládní neziskové organizace, přešla do nich část o.p.s. i občanských sdružení;
- evidované právnické osoby – specifické formy neziskových organizací.¹⁵

Graf 1: Počet NNO v České republice – prosinec 2015

Zdroj: Autor diplomové práce, 2016¹⁶

Nevládní neziskové organizace v České republice reprezentují výraznou část občanské společnosti. Ve svých aktivitách často suplují v oblastech selhávání státu - např. v oblasti sociální péče a zdravotnictví. V některých oblastech např. v environmentální jsou využívány i formy nátlaku a tyto zájmové skupiny jsou

¹⁵ O neziskových organizacích. In: *Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor/.

¹⁶ Statistika počtu nestátních neziskových organizací 2014 - 2015. In: *Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/data/Statistika%20po%20po%20C4%8Dtu%20nest%20C3%A1tn%C3%ADch%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD%202014-2015.txt15643.pdf>.

v řadě situací spíše brzdou rozvoje společnosti (například blokáce výstavby dálnice, obchvatů apod.). V oblasti lobbingu jsou kromě nich významné též nevládní neziskové organizace zaměřené na oblasti lidských práv, genderu, v současnosti např. s pomocí uprchlíků.

Je zajímavé, jakou silnou pozici si nevládní neziskové organizace vybudovaly v Bruselu. Zvládají perfektně komunikaci a dokáží ovládnout veřejné mínění i ovlivnit rozhodování úřadů. Třebaže se obecně předpokládá, že NGO zastupují veřejný zájem, jedná se o klasickou lobbistickou strukturu. Hájí zájmy svých členů nebo tematické skupiny a snaží se ovlivnit tvorbu a přijímání určitých nařízení a směrnic.¹⁷

1.4.3 Konzultanti a právnické organizace

Specifickou skupinou prosazující a hájící zájmy jednotlivců či skupin jsou různé konzultantské firmy i advokátské kanceláře. Organizace zaměřené na konzultační činnost mají buď zaměření obecné, případně se specializují na konkrétní činnosti např. oblast dotací, komunikaci a propagaci apod. Advokátní kanceláře se zaměřují především na legislativní oblast, ve které spatřují prostor pro lobbing. Třebaže obě skupiny – konzultační firmy i advokátní kanceláře disponují vysokou odborností, avšak v prostoru rozhodovacích procesů Evropské unie jsou tyto kategorie spíše přehlíženy, mají podstatně horší přístup k informacím než jiné subjekty.¹⁸ Je pravděpodobné, že tento přístup souvisí s obavami z rizik korupčních postupů.

1.4.4 Zastoupení regionů a měst

Územní samosprávu v současné době tvoří dvě kategorie – obce a kraje. Obnova obecní samosprávy v roce 1990 v České republice znamenala výrazný krok k demokratizaci veřejné správy v naší zemi. Obce získaly výrazný prostor pro rozhodování

¹⁷ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 54-55.

¹⁸ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 54-55.

o záležitostech, které se týkají života svých občanů, o svém majetku, rozvojových aktivitách apod. v tzv. samostatné působnosti. Rozsah těchto kompetencí a úkolů vymezuje zákon.¹⁹ Aby byl společný hlas obcí (též místní či lokální samosprávy či municipalit) slyšet, vytváří tento základní stupeň samosprávy na celostátní úrovni Svaz měst a obcí České republiky (SMO ČR).

Základními znaky tohoto sdružení právnických osob je dobrovolnost, apolitičnost a již zmíněná celostátní působnost. Členy SMO ČR jsou obce a města, o jejichž členství rozhodla jejich obecní zastupitelstva. Tato organizace vystupuje jako významný partner české politické reprezentace jak na vládní tak i parlamentní úrovni, zejména při tvorbě a změnách legislativních norem a dalších opatření, které mohou nějakým způsobem ovlivnit život jejich občanů.²⁰ Již zmíněná dobrovolnost členství předurčuje i šíři členské základny – z celkového počtu 6 244 obcí v České republice je členem SMO ČR kolem dvou a půl tisíce municipalit. Je tedy otázka, zda reprezentuje Svaz všechny subjekty lokální samosprávy. Zároveň je však nutno upozornit na skutečnost, že jednou z povinností vázanou na členství ve Svazu měst a obcí České republiky je placení členského příspěvku, který je 1.80 Kč na obyvatele obce.²¹ Tato částka se nezdá samozřejmě příliš vysoká, avšak zejména menší obce toto považují za zbytečný výdaj ve svém omezeném rozpočtu a navíc je velké množství obcí zapojeno do různých jiných sdružení regionálního nebo přeshraničního charakteru (Euroregionu), kde jsou též stanoveny členské příspěvky.

Různá sdružení obecní samosprávy existuje i na regionální úrovni, jejichž existence měla velký význam v době, kdy byla nesmyslně v roce 1990 zrušena krajská správa. Tehdy to byla jediná možnost prosazování společných zájmů obcí daného regionu. Takovým příkladem je např. Severočeské sdružení obcí (SESO), které vzniklo v roce 1993. Stalo se významným partnerem vlády při řešení ekologických problémů severozápadních Čech v období absence regionální samosprávy. V současné době je význam tohoto sdružení nižší, ale přesto lze ocenit jeho roli v rámci vyjednávání

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Odpovědný zastupitel. In: *Svaz měst a obcí ČR* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/svaz-mest-a-obci-cr/svaz-mest-a-obci-cr.aspx>.

²¹ Členský příspěvek. In: *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/clenstvi/clensky-prispevek/default.aspx>.

a spolupráce s Ústeckým krajem. SESO má v současné době 125 členů z celkového počtu 354 obcí v Ústeckém kraji.²²

Krajská samospráva, obdobným způsobem jako je to u výše uvedených obcí, má též zákonem vymezené právo na krajskou samosprávu.²³ Znamená to, že je oprávněna či spíše povinna hájit zájmy občanů kraje, ale zároveň i obcí a dalších subjektů, které existují na jeho území. Také kraje za účelem prosazování a hájení svých společných zájmů vytvořili v roce 2002 společný subjekt. Tím je Asociace krajů České republiky (AK ČR), do které je zapojeno všech 14 krajů v České republice.

Cíle AK ČR jsou stanoveny v rámci stanov schválených 2. dubna 2002:

- v souladu s principy Evropské místní samosprávy hájit společné zájmy a práva krajů, které jsou sdruženy v Asociaci;
- ochrana práv a společných zájmů krajů v procesu přípravy vstupu České republiky do Evropské unie a v těchto aktivitách pokračovat i po vstupu ČR do EU;
- tvorba podmínek pro řešení problémů a otázek, které jsou společné pro členskou základnu AK ČR;
- tvorba podmínek pro vzdělávací činnost určenou pro členy zastupitelstev krajů, zaměstnanců krajských úřadů a organizací, které kraje zřizují;
- pomoc krajům při realizaci jejich zahraničních aktivit.²⁴

1.4.5 Jiní aktéři

Pro úplnost výčtu zájmových resp. lobbistických skupin, ať již na národní či Evropské úrovni je nutno zmínit, existuje ještě celá řada subjektů, které nelze jednoznačně zařadit do zde výše prezentovaných skupin. Mezi ně patří například spotřebitelské organizace

²² O sdružení - Severočeské sdružení obcí. In: *SESO: Severočeské sdružení obcí* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.seso.cz/titulni-stranka/o-sdruzeni/>.

²³ ČESKO. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Stanovy AK ČR. In: *AKČR* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.asociacekrajů.cz/akcr/stanovy-akcr/>.

(Sdružení na ochranu spotřebitele, s družení dTest atd.), ale také univerzity, výzkumná pracoviště think-tanky apod.²⁵

1.5 Současné trendy v oblasti působnosti skupin v rámci občanské společnosti

B. Říchová s pokouší shrnout současné tendence do následujících bodů:

- počty nátlakových skupin v západoevropských zemích (i částečně v ČR) vzrůstají, stejně tak jako se rozšiřuje rozsah jejich problémů a témat;
- výrazná politická angažovanost zájmových skupin působících v nejdůležitějších sektorech ekonomiky, stávají se významné pro vládní politiku;
- zatímco se posilují vazby zájmových a nátlakových skupin s vládními strukturami, vazby směrem k občanské společnosti, tedy vlastně k těm, jejichž zájmy zastupují a hájí, se naopak oslabují;
- vytváření formalizovaných kontaktů a mezi státními institucemi a zájmovými skupinami,²⁶ mění se postavení a vliv nátlakových skupin;
- nátlakové i zájmové skupiny se orientují na politické strany a snaží se využívat jejich vliv.²⁷

²⁵ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbying*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 54-55.

²⁶ Zde by bylo možno připomenout tripartitu: vláda-odborníci-zástupci zaměstnavatelů.

²⁷ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-348-2. s. 118-119.

2 LOBBING

Vymezení tohoto pojmu není v odborné literatuře jednoznačné, také díky tomu, že i samotná praxe je nejednotná v pohledu na tuto problematiku. Problém spočívá například v tom, že určitá část společnosti vnímá lobbying jako jeden z projevů vyspělé demokracie, jiní na něj nahlíží jako na něco odsouzení hodného, skrytou formu korupce atd. Lze konstatovat, že v zemích bývalého socialistického systému si na toto užívání pojmu i realizaci takto nazývaných aktivit poměrně špatně zvykají. Přitom i v době vlády jedné strany centralizovaného řízení hospodářství se tyto praktiky poměrně běžně užívaly (jen chybělo jejich pojmenování).

Bylo docela běžné, že předseda národního výboru či ředitel nemocnice navštívili „osvěceného“ soudruha okresního tajemníka KSČ, aby ho přesvědčili o tom, že právě vybudování nákupního střediska v jeho vesnici, je tou nejdůležitější záležitostí, či že je zapotřebí opravit koupelny v daném zdravotnickém zařízení. „Osvěcený“ soudruh tajemník zpravidla slíbil a následně tyto akce byly zařazeny do volebního programu pro následující období.

Jak bude v dalším textu také zmíněno, je evropský kontinent typická umírněnost v užívání tohoto pojmu. Zde se vyskytují konzultanti, poradci, právní zástupci, kteří působí buď individuálně nebo v rámci různých kanceláří či společností. Na druhou stranu pro severní část amerického kontinentu (USA a Kanada) je typická skutečnost, že lobbying je častá a přirozená součást života společnosti a profese lobbisty je poměrně uznávaná.

Jednotlivé země mají odlišně řešený legislativní rámec i institucionální prostředí. Ve většině případů se hovoří o nutnosti neustálého zdokonalování právních norem zaměřených na problematiku lobbyingu a pozice lobbistů. Tento problém se týká též České republiky, která sice učinila v posledním období řadu významných kroků v oblasti boje s korupcí, avšak řada legislativních opatření čeká na své vytvoření, schválení a uvedení do praxe. Situace není jednoduchá i proti, že se formy lobbyingu také neustále mění, neboť je velmi adaptabilní, a lobbisté jsou schopni reagovat na neustále změny v politice.

2.1 Lobbying coby lingvistický problém

Před řešením samotného problému je potřeba vymezení problému, a je nutno si ujasnit záležitost, která je s tématem lobbying spojena více, než kterékoliv jiné diskutované otázky. Mnozí, kteří píšou o lobbistech, lobby a jiných příbuzných tématech, se občas dostanou do stavu určitého váhání, zvláště když pracují zároveň se zahraniční literaturou. Lze také konstatovat, že ani různé odborné texty psané v našem rodném jazyce se mnohdy rozcházejí v tom, jak tato slova psát.

Je tedy samozřejmé, že tato pravopisná nejistota nemohla uniknout našim jazykozpytcům, soustředěným kolem věhlasnému Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR a je na místě prezentovaná doporučení zde zmínit.

Polívková A. upozorňuje na několik jazykových problémů, z nichž první je rod slova lobby. V každém případě se jedná o slovo s absencí skloňování jako jiná přejatá podstatná jména končící na –y, –i. Otázka přiřazení takových slov ke konkrétnímu rodu však již není takto jednoznačná – může být rod mužský, ženský a nakonec i střední. U slova lobby svoji roli sehrála praxe. Považujeme již jako samozřejmé užívání ženského rodu (nová lobby, polská lobby). Autorka však jednoznačně tuto formu nevidí i pro další období. „*Časem se ještě rozhodne, zda se dosavadní úzus udrží, nebo zda se rodová charakteristika tohoto slova neposune i k rodu střednímu.*“²⁸

V uvedeném zdroji je zmíněna jedna z výhod slova lobby v českém jazyce. Na rozdíl od některých výrazů obdobným způsobem přejatých z cizích jazyků se zde vyskytuje možnost odvození dalších slov, které se váží např. na označení osob, který uvedenou aktivitu provádějí. Slovo lobbista je dosti frekventovaným slovem v politice, žurnalistice i prosté řeči. Zde je tedy použita přípona –ista (v případě ženského rodu –istka). Ale i zde se objevují určité pravopisné problémy. Autorka článku upozorňuje na výraznou jazykovou nesprávnost výrazu lobbyista, kterým disponují i mnohé odborné texty. Toto odvozené slovo vzniklo ze dvou částí lobby + ista. Zde se setkávají dvě hlásky, které se stejně vyslovují a tak podle pravidel se jedna vypouští, přičemž přípona zůstává nezkrácená. A tak jako v případě ragby – ragbista je zde jediná správná

²⁸ POLÍVKOVÁ, Alena. *Lobby, lobbista, lobbismus*. In: Ústav pro jazyk český AVČR: Naše řeč [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7116>.

grafická forma ragbista. Stejná situace nastává u slova lobbismus, zde je však nutno připomenout, že Pravidla českého pravopisu připouštějí též výraz lobbizmus.²⁹

I přes výše uvedená lingvistická pravidla je praxe přece jen trochu jiná. Zejména u překladů zahraniční literatury zaměřené na tuto oblast se objevuje ve větší míře výraz lobbying, který vlastně kopíruje anglickou formu. Příkladem je i zde použitá kniha D. Guéguena *Evropský lobbying*³⁰, ale i další zde prezentované zdroje. Je tedy zřejmé, že i tato grafická podoba bude v této diplomové práci použita, avšak v míře nezbytně nutné, například jako součást citovaných definic apod.

2.2 Lobby, lobbying, lobbování

A. Heywood upozorňuje, že základ všech dalších odvozenin lobby má v angličtině význam slovesa – „*lobbovat znamená vytvářet přímý kontakt s politikem a také argumentovat a přesvědčovat,*“ zároveň má však svoji jmennou formu tedy „*zájmovou skupinu, která se snaží ovlivnit veřejnou politiku.*“³¹

K. B. Müller přejímá definici lobbyingu V. Kalniše, který vymezuje lobbying jako „*legitimní, legální a uznávanou interakci soukromých osob se státními orgány a orgány místní samosprávy s cílem dosáhnout toho, aby byla či nebyla přijatá některá rozhodnutí, případně byly nebo nebyly realizovány určité aktivity tak, jak si žádají oni nebo třetí osoby (například klienti). Lobbování nezahrnuje aktivity soukromých osob, které jsou součástí administrativních nebo právních procedur, stejně jako nezahrnuje aktivity, které se odehrávají výlučně na otevřené veřejné scéně a které by jakýmkoli způsobem mohly být považovány za korupční jednání.*“³²

Přidáme ještě jednu encyklopedickou definici: „*Skupina, která provozuje lobbismus (systém ovlivňování poslanců ve prospěch určité skupiny); nátlaková skupina (původně*

²⁹ POLÍVKOVÁ, Alena. *Lobby, lobbista, lobbismus*. In: *Ústav pro jazyk český AVČR: Naše řeč* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7116>.

³⁰ Viz Seznam použité literatury, případně konkrétní odkazy pod čarou.

³¹ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5. s. 299.

³² MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbying v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 55-58

*v parlamentu) prosazující svoje zájmy zákulisním jednáním; zájmová skupina vlivných osob vůbec.*³³

Lobbing jako specifická forma přesvědčování je velice úzce propojen s marketingem, přičemž v souvislosti se zaměřením aktivit bývá často spojován s marketingem politickým. Z tohoto důvodu, je zde připojena definice, jednoho z nejuznávanějšího odborníka v této oblasti:

A. W. Jabłoński definuje lobbing jako „*takovou činnost organizované zájmové skupiny, která je založena na poskytnutí informací, jež jsou zpracovány odpovídajícím způsobem ve vhodném čase (například během práce na návrhu zákona v parlamentní komisi), na konkrétním místě (například před parlamentní komisí), a zvolenou cestou (například prostřednictvím spolehlivých osob, sympatizantů organizované skupiny nebo s využitím služeb profesionálních lobbistů). Cílem tohoto procesu je legální úprava procesu politického rozhodování, jejíž provedení příznivě ovlivní realizaci skupinových zájmů.*“³⁴

I když se jednotlivé definice lobbingu liší, lze zde zachytit tyto klíčové aspekty:

- jedná se o snahu ovlivnit průběh a výsledky rozhodovacích procesů (včetně procesů legislativních);
- jsou prosazovány zájmy určité skupiny („zájmové skupiny“), které nemusí být totožné se zájmy většiny.

Obecně pak platí, že u lobbistických aktivit převažuje jednosměrná komunikace, v níž dominantní roli hrají ty subjekty, které lobbying vykonávají.

V některých, zejména anglosaských demokraciích vymezují lobbing jako posun od konceptu „vlády (government)“ ke konceptu „vládnutí (governance)“, kde hlavním

³³ KRAUS, Jiří. ed. *Nový akademický slovník cizích slov: [A-Ž: studentské vydání]* 1. vydání. Praha: Academia, 2006. 879 s. ISBN 80-200-1415-2. s. 257.

³⁴ JABŁOŃSKI, Andrzej, W. et al. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2006. ISBN 80-736-4011-2. s. 151.

nástrojem vládnutí je občanský dialog. Ten je pak zásadní pro participaci občanů na účasti v rozhodovacích procesech nejen při volbách, ale i během volebního období.³⁵

Formy lobbingu

Lobbing může být realizován různými formami:

- **osobním kontaktem** – nejčastější je přímé setkání, ale patří sem i další komunikace prostřednictvím techniky – telefon, e-mail atd. významnou roli zde hrají osobní známosti a konexe. Jedná se v podstatě o přímé oslovení osoby, která má v procesu rozhodování osobní význam;
- **grassroots lobbying** – zde se angažuje široká základna sympatizantů a členů skupiny do procesu, ve kterém má být ovlivňován postoj politika v rozhodovacím procesu, může jít i různé formy demonstrace, vzkazy různých občanů apod.;
- **informativní kampaně směrem k vnější veřejnosti** – zde nastupuje zapojování médií k získávání dalšího vlivu i k upozornění politiků na daný problém;
- **monitoringem rozhodovacích procesů** a současné kvalitní informovaností rozhodovacího procesu a prostoru potenciálního působení zájmové skupiny;
- **získávání odborných posudků** pro svá stanoviska;
- **vytváření koalic** se zájmovými skupinami, které sdílejí stejný názor.³⁶

Pro praxi je významné propojení lobbingu s existencí zájmové skupiny nebo zájmových skupin. Je zajímavé, že pro objasnění tohoto vztahu byla již vytvořena řada výzkumných projektů jak v České republice, tak i v zahraničí, které jsou beze sporu přínosem jak pro politickou praxi, tak i v rovině teoretické napomáhají v oblasti obsahové náplně a vymezení pojmů. Jedním z nich je například projekt Lobbying v České republice, v jehož teoretické části je uvedena tato definice lobbingu: „*legální ovlivňování rozhodování politických reprezentantů (vlády, parlamentu, zastupitelstva,*

³⁵ LABOUTKOVÁ, Šárka a Milan ŽÁK. *Lobování v Evropské unii a v České republice. Politická ekonomie*. 2010, (5), 580. ISSN 0032-3233.

³⁶ SEDLÁK, Jiří a Jakub ŠMEJKAL. *Lobbying v České republice*. Projekt FSV Univerzity Karlovy, 2001.

radly města apod.) tak, aby z rozhodování měla daná zájmová skupina přímo prospěch (nejen materiální, ale i že politik rozhodl v souladu s ideovými cíli skupiny), nebo aby ji rozhodování nepoškodilo.“³⁷

V legálnosti spočívá odlišení lobbyingu od korupce, tj. přijímání úplatků, darů a osobních výhod pro daného politika. To ale znamená, že praktické vymezení lobbyingu závisí od právního zakotvení toho, co je vnímáno jako korupce, osobní zvýhodňování, konflikt zájmů u nějaké osoby apod. Lobbying by tak mohl využívat všechny cesty, které nejsou v nesouladu se zákonem, ať už jsou považovány jako etické či neetické (neboť zákon se nikdy nekryje s tím, co je neetické). Etické zakotvení lobbyingu je jeho druhou regulací, která se nedá právně zakotvit, která však např. v USA je velmi významná.

2.3 Lobbista, lobbistická organizace

Jak již bylo několikrát uvedeno, právě tento pojem je strůjcem veškerého zla spojeným s činností zvanou lobbing. Personifikace tohoto pojmu, tedy představa, že některé mediálně známé osoby, které jsou stíhány a případně odsouzené osoby jsou těmi pravými reprezentanty kategorie lobbistů, zcela logicky vyvolávají negativní postoje.

Politolog A. Heywood prezentuje jednoduché vymezení pojmu lobbista, převzaté z amerického prostředí: „*profesionální přemlouváč, tedy člověk, kterého si někdo najme, aby prezentoval argumenty těch, které zájmová skupina zastupuje.*“³⁸ Tento americký přístup uvádí v podobném duchu i K. B. Müller, který definuje stav, kdy podnikatel za určitou odměnu hájí zájmy třetích osob před veřejnými subjekty. Tento autor se svým kolektivem zároveň upozorňuje na skutečnost, že pojem lobbista či lobbistická skupina se používá na evropském kontinentě v omezené míře.

³⁷ SEDLÁK, Jiří a Jakub ŠMEJKAL. *Lobbying v České republice*. Projekt FSV Univerzity Karlovy, 2001.

³⁸ HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5. s. 299.

Používáním jiných pojmů se vnáší do jednoznačného vymezení toho, kdo je či není lobbistou řada nejasností.³⁹

Pro vyjasnění pojmu lobbista by měla sloužit i zde následně uvedená typologii, která zahrnuje tyto skupiny:

- lobbista – konzultant – jedná se o specifickou formu podnikání, jehož obsahem je lobbying pro určitou klientelu za smlouvenou odměnu. V této pozici mohou vystupovat fyzické osoby i třeba velké lobbisticky zaměřené firmy. Některé země vyžadují zápis lobbistů (které však mohou nést jiné profesní označení) do registru lobbistů, někde je dokonce vyžadován zápis o sjednání konkrétních kontraktů (například v USA, Polsku atd.);
- firemní (podnikový) lobbista – jsou zaměstnanci firem, jejichž hlavní činnost není lobbying, ale různé jiné komerční činnosti; vyčleňují však zaměstnance nebo skupinu zaměstnanců, jejichž úkolem je komunikace se subjekty veřejného sektoru a případný lobbying. V některých státech jsou stanoveny podmínky povinné registrace těchto osob (např. kolik procent své pracovní doby se lobbyingu věnují);
- lobbisté zastupující neziskový sektor – obhájci – jsou to zpravidla zaměstnanci nevládních neziskových organizací případně univerzit atd. Některé země vyžadují též jejich zapsání do registru.⁴⁰

³⁹ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 59-60.

⁴⁰ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 61

Někteří autoři se snaží vymezit pozici lobbisty na základě předpokládaných vlastností a charakteristik. Kaděra a Vlačíhová prezentují určité jejich shrnutí:

- analytický způsob myšlení;
- odbornost v dané problematice;
- kvalitní jazykové vybavení;
- důvěryhodnost;
- empatičnost;
- diskrétnost;
- zdravé sebevědomí.⁴¹

W. Jabłoński charakterizuje následující prvky lobbistické činnosti:

- lobbisté jsou reprezentanty určitých zájmů při vyjednávání s představiteli politických a administrativních rozhodovacích struktur. Jsou tedy představiteli specifických zájmů.;
- při prosazování očekávání žádoucího rozhodnutí postupují v rámci zásady vzájemné výhodnosti;
- efektivní lobbování vyžaduje spolupráci nejenom mezi zájmovou skupinou a jejími reprezentanty (politickými stranami, organizovanými zájmovými skupinami) a mluvčími zájmů (lobbisty), ale také mezi reprezentanty a mluvčími zájmů na straně jedné a rozhodovacími grémii na straně druhé;
- lobbying jako forma komunikace je jedním z postupů využívaných ve sféře public relations.⁴²

2.4 Transparentnost a regulace lobbyingu

Jedním z úkolů současné doby, který leží před současnou veřejnou správou jak na úrovni státní, tak i územní samosprávnosti je zvýšení transparentnosti veškerých

⁴¹ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 58.

⁴² JABŁOŃSKI, Andrzej, W. et al. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2006. ISBN 80-736-4011-2. s. 151-152.

aktivit. Svým způsobem se dá tato myšlenka transponovat i do prostředí institucí Evropské unie. Zatímco řada zejména západoevropských zemí velmi dobře řeší tyto problémy na základě odpovídající struktury složek veřejné správy i kvalitní legislativy, která zvyšuje transparentnost veřejnoprávních rozhodovacích procesů, problémy v České republice přes trvale probíhající diskusi již řadu let setrvávají. Mezinárodní organizace Transparency International trvalé kritizuje korupční prostředí v České republice, klientismus, nekvalitní a nekonkrétní legislativu v oblasti veřejných zakázek, majetku veřejných činitelů atd. Lze konstatovat, že pokud je lobbying v České republice regulován, jedná se spíše o formální záležitosti. Jedním z kladných počínů současné vlády je zřízení Rady pro koordinaci boje s korupcí, o které bude krátce zmíněno v následujícím textu.

Korupce je zpravidla definována (ve velmi zjednodušené formě), jako zneužití veřejné moci ve prospěch soukromý. Pokud zasáhne politickou sféru a případně i soudní systém, stává se zároveň ekonomickým jevem. V hospodářské oblasti odráží především neschopnost státu realizovat své základní funkce, to vede k oslabení účinnosti hospodářských politik. Korupce je tedy symptomem slabosti ekonomických struktur a institucí. Korupční prostředí má silný negativní dopad na mezinárodní ekonomické vztahy, neboť snižuje důvěryhodnost daného státu pro zahraniční investory, způsobuje pokles efektivnosti při využívání zdrojů a tím i ekonomickou výkonnost.⁴³

Významnou roli v boji s korupcí hrají v současném období media. Již bylo sice uvedeno, že jsou to především masmédiá, která se podílejí na negativním vymezení lobbyingu, či především osoby lobbisty. Na druhou stranu se však objevují články v tisku, které se snaží „očistit“ lobbistickou profesi a především ji oddělit od korupčního jednání. Je zde například uvedeno, že lobbying v pozitivním slova smyslu ani nemá sílu ovlivnit výsledky výběrového řízení, může však sehrát docela významnou roli v jeho konečné fázi, kdy ve výběru zůstanou například dvě společnosti, které jsou

⁴³ LABOUTKOVÁ, Šárka a Milan ŽÁK. *Lobování v Evropské unii a v České republice. Politická ekonomie*. 2010, (5), 590. ISSN 0032-3233.

na přibližně stejné úrovni. Cílem lobbyingu tedy je, aby se o těchto informacích členové rozhodovacích orgánů dozvěděli.⁴⁴

2.4.1 Podmínky procesu regulace lobbyingu

Jak již bylo zmíněno, lobbying je často spojován s negativními jevy ve společnosti především s korupcí. Aby bylo možné oddělit lobbying od jiných aktivit (ať již mají legální nebo nelegální charakter) je podle K. B. Müllera nezbytné naplnit následující trojici předpokladů:

- jasná definice lobbyingu;
- vymezení mechanismů posilujících jeho transparentnost a zajišťující odpovědnost veřejných činitelů;
- zajistit vymahatelnost stanovených pravidel.⁴⁵

O tom, že není tak snadné nalézt jednoznačné vymezení lobbyingu, již bylo napsáno výše. Pro praxi je velmi důležité, aby byly právně vymezeny adresáti lobbyingu a jeho aktéři. Jinými slovy - na koho směřují lobbistické aktivity, kdo by měl následně prosazovat zájmy členů konkrétní zájmové skupiny. Na straně druhé jsou aktéři, tedy ti kteří se snaží první skupinu svojí činností ovlivnit. Je zřejmé, že v raných stádiích formování lobbyingu byli adresáty přímo zákonodárci (známé pokřikování na chodbách britského parlamentu). Narůstající agenda spojená se zákonodárným procesem však vyžadují zapojení dalších osob (asistentů a poradců), na které se ve velké míře soustřeďuje pozornost novodobých lobbistů. Toto je celkem logické, neboť pokud chce zájmová skupina ovlivnit např. obsah legislativní normy, je nutno uplatnit vliv

⁴⁴ Lobbying nebo korupce? *Rozdíl je podstatný!*. In: IDnes.cz [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/lobbying-nebo-korupce-rozdil-je-podstatny-fpo-podnikani.aspx?c=A070819_135816_firmy_rady_vra.

⁴⁵ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbying v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 55-58.

v přípravném stadiu, ovlivňování hlasování je pak již velmi obtížné.⁴⁶ Obecně lze za adresáty lobbingu považovat ty subjekty, které jsou oprávněny a mají tu moc, díky které mohou svými rozhodnutími umožnit dosažení cílů lobbistů.⁴⁷

Terčem lobbistických aktivit však v současné době nejsou pouze zákonodárné orgány na národní či evropské úrovni. Různé skupiny se snaží prosazovat své zájmy v exekutivě, tedy v kancelářích ministrů či jejich náměstků, ale i nižších státních úředníků. Zajímavý prostor pro lobbisty se otevřel obnovením územní samosprávy s poměrně výrazným stupněm rozhodování obce nebo kraje.

Poměrně složité je však vymezení oblasti informací, které by měli lobbisté vykazovat. Je zřejmé, že se jedná o (byť o specifickou) formu živnostenského podnikání a existují pravidla pro ochrany informací a osobních dat. Zároveň je zde další problém, jakým způsobem by měly být tyto informace zveřejňovány. Tento sporný okruh se týká mimo jiné, ale také především zveřejňování příjmů a nákladů spojených s lobbingem.⁴⁸ V následující části diplomové práce bude zmíněno několik i v praxi realizovaných nástrojů a forem regulace lobbingu.

2.4.2 Regulace sebe sama – seberegulační aktivity

Jednou z forem regulace lobbingu je vlastní či samoregulační činnost. Asi hned na počátku tohoto bloku dojde k zpochybnění – kdo chce podvádět, podvádět bude, ať se sám sebe bude hlídat sebe lépe. Ale to bychom upadli do tolik zde zmiňovaného pesimistického přístupu k lobbingu jako takovému. Vyjdeme z předpokladu, že lobbista není synonymem pro podvodníky a korupčníky a že se jedná o v principu o solidní formu podnikání. Pak by jistě nástroje seberegulace s odpovídajícím legislativním

⁴⁶ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 56-58.

⁴⁷ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 56-58.

⁴⁸ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 64-68.

rámcem mohly přinést výrazný úspěch. Mezi nástroje samoregulace lobbingu lze zařadit:

- profesní kodexy – jsou založeny na obecných etických principech i speciálních normách vázaných s lobbistickou profesí;
- různé formy povinného vzdělávání – jejich cílem by měla být příprava ke zvládnutí mnohdy ne jednoduchých etických principů, jejich zvládnutí by mohlo být podmínkou členství v asociacích;
- nezávislé vyšetřovací komise – měly by dbát na dodržování standardů jak z odborné, tak etické oblasti;
- vedení veřejného registru lobbistů – velmi diskutovaný, ale ve své podstatě velmi účinný regulační nástroj;
- akreditace a certifikace – nástroj, který by vedl ke zkvalitnění výběru osob do lobbistických profesí.⁴⁹

Z výše uvedených nástrojů je velký důraz kladen na existenci kodexů, které pak různí autoři diferencují do rozmanitých systémů je zde úvaha o kodexech dobrovolných (vycházející z předpokladu o určité míře etické kultury) i povinných (které jsou podmínkou členství v lobbistických organizacích). M. S Frankel například zavádí kategorie kodexů – aspirační, vzdělávací a regulační, které se v převážné míře liší obecností předávaných pravidel.⁵⁰

K. Tichá v souvislosti s kodexy chování lobbistů vyzdvihuje především výchovný charakter kodexů a konstatuje, že by měly přispívat k vylepšení pověsti lobbistů v očích občanů i těch, kteří činí politická rozhodnutí. Cílem je vnímání lobbistů jako profesionálů vázaných etickými pravidly.

V podstatě se lobbisté prostřednictvím kodexů hlásí k zodpovědnosti a poctivosti při práci a dalším uznávaným principům, které přispívají k uznávanému statusu jejich

⁴⁹ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 79.

⁵⁰ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 81

profese. Kodex, je ve svém základě návod, zásad, kterými by se měly v každodenních situacích řídit, kterým situacím je potřeba se naopak vyhnout – např. střet zájmů.⁵¹

Je předpoklad, že za určitých okolností, pravděpodobně i v podstatné míře členů lobbistické skupiny mohou být etické kodexy velkým přínosem pro zkvalitnění úrovně a transparentnosti lobbingu. Jedním ze zásadních problémů, který obecně provází všechny profesní kodexy je vymahatelnost zde stanovených pravidel. Toho lze dosáhnout snad v případě povinných kodexů, avšak to jedině v případě, že bude realizován kvalitní monitoring dodržování kodexu, resp. norem, které zahrnuje.

2.4.3 Registry lobbistů

Mezi nejúčinnější nástroje zvažující transparentnost a regulaci lobbistických aktivit patří registrace těchto osob. I když jsou tyto trendy prosazovány v řadě zemí, včetně České republiky,⁵² zatím nevládne v těchto přístupech jednotu a doposud nebyl vytvořen nějaký standardizující model.

Typologie registrů se opírá o míru regulace a z ní vyplývající povinnosti registrovaného lobbisty:

- registry s nízkým stupněm regulace – tento systém je typický pro Evropský parlament či pro Spolkovou republiku Německo – lobbistovi stačí se zaregistrovat (v některých případech ani tuto povinnost nemá);
- registry se středním stupněm regulace – v těchto systémech jsou lobbisté registrováni – registry jsou přístupné veřejnosti, přiznání podávají pouze lobbisté;
- registry s vysokým stupněm regulace – povinná registrace lobbisté, ale i jejich klienti jsou povinni vykazovat své výdaje i příjmy související s lobbistickou

⁵¹ TICHÁ, Karolina. *Současné možnosti regulace lobbingu na příkladu členských zemí EU*. In: E-Polis.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/soucasne-moznosti-regulace-lobbingu-na-prikladu-clenskyh-zemi-eu.html>.

⁵² V ČR bohužel zatím neúspěšně.

praxí; veškeré údaje jsou veřejnosti přístupné. Příklady těchto poměrně striktních modelů nalezneme ve Spojených státech amerických a v Kanadě.⁵³

2.4.4 Regulace na základě legislativy

Jedním z problémů lobbingu v České republice je, že zcela postrádá specifický právní rámec. Stávající legislativa, která je zaměřena na trestné či správní právo v podstatě tuto specifickou oblast neřeší, takže lze jen některá opatření pouze odvozovat. V minulosti bylo ale možné zaznamenat několik iniciativ směřujících alespoň částečně k nápravě této situace. Určitou zástupnou roli hrají profesní etické kodexy v oblasti správní činnosti. Příkladem může být 9. května 2012 vládou schválený Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy, který (na rozdíl od předchozích dokumentů tohoto typu) věnuje výraznější prostor problémům korupce. Problémem je vymahatelnost plnění povinností vyplývajících z dokumentů typu kodexů. I když zřejmě v oblasti veřejné správy mohou určité formy řešení existovat.

Potřeba legislativní regulace lobbingu vyplývá ze skutečnosti, že (jak již zde bylo zmíněno) jsou tyto aktivity jsou neustále veřejností spojovány se zákulisními jednáními, korupcí a jinými protizákonnými praktikami. Jasně legislativní vymezení lobbingu by pak oddělilo postavení lobbistů a jejich činnost od zmíněných praktik včetně korupce.⁵⁴

Asi by nebylo takovým složitým problémem vytvořit právní rámec lobbistické činnosti – definovat lobbistu, jednotlivých jeho aktivit, povinností atd. Legislativní regulace lobbingu, pokud má být skutečně efektivní musí v podstatě zasáhnout ty oblasti, kam lobbing směřuje. To znamená vyřešit financování politických stran a hnutí, vytvořit takový systém veřejné správy na všech stupních správy státní i územní samosprávy,

⁵³ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 77-79

⁵⁴ TICHÁ, Karolina. *Současné možnosti regulace lobbingu na příkladu členských zemí EU*. In: E-Polis.cz [online]. 2013 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/soucasne-moznosti-regulace-lobbingu-na-prikladu-clenskych-zemi-eu.html>.

zamezit vlivu politiků do činnosti státních zastupitelství atd. Jen takový komplexní přístup může přinést výsledný efekt. Při kritice liknavého přístupu k omezení korupce a zvyšování transparentnosti v procesech rozhodování bylo zmíněno zřízení instituce, která nese název Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí. Lze konstatovat, že systém, který je zde nastaven odpovídá moderním koncepcím nejen samotného boje s korupcí, ale mohl by být zároveň solidním základem regulace lobbingu.

2.4.5 Rada pro koordinaci boje s korupcí

Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí byla zřízena usnesením č. 629 ze dne 30. července 2014, zároveň byly schváleny další dokumenty, kterými je Jednací řád a Statut Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí.

Tato instituce si stanovila následující priority činnosti:

- být výkonnou a nezávislou exekutivou;
- vytvářet transparentní podmínky a umožňovat otevřený přístup k informacím;
- prosazovat hospodárné nakládání s majetkem státu;
- podílet se na rozvoji občanské společnosti.

Tyto priority jsou následně rozpracovány do systému protikorupční agendy vlády České republiky, která sleduje následující dílčí cíle:

- zamezení politických vlivů na výkon státních zastupitelství a zajištění jejich plné nezávislosti;
- vytvoření systému státní správy, která bude realizována na profesionální úrovni v integrované a nezávislé podobě;
- zvýšení transparentnosti a efektivnosti legislativních a rozhodovacích procesů zefektivňování systému svobodného přístupu k informacím;
- důsledná aplikace předpisů RIA a CIA (Hodnocení dopadu regulace a korupčních rizik) do správní praxe;
- zavádění efektivnějších prevenčních opatření v oblasti střetu zájmů;
- vytvoření jednoznačných pravidel financování politických stran a hnutí i volebních kampaní;

- standardizace nominací zástupců státu do obchodních korporací;
- vytvoření systémů zamezující korupčním rizikům při nakládání s veřejnými prostředky;
- modernizace a zefektivnění kontrolních a řídicích mechanismů ve veřejné správě;
- vytvoření kvalitního systému ochrany whistleblowerů – oznamovatelů korupce.⁵⁵

Je zřejmé, že takto stanovené priority a cíle jsou promyšlené, komplexně pojaté a do jisté míry ambiciózní. Problém je ten, že realita je v této době zcela jiná. Je otázkou zda tato vláda některé ze stanovených problémů vyřeší, případně se jí podaří alespoň většinu z nich nastartovat.

Na závěr této kapitoly lze prezentovat slova jedné ze specialistek na problém lobbismu v obecné rovině. Prosazování ekonomických a politických zájmů prostřednictvím lobbingu představuje dnes jeden z hlavních a sledovaných fenoménů ovlivňování společenského rozvoje. Společensky nejdůležitějším úkolem se jeví vymezení nejasné hranice mezi legálním lobbováním a protizákonné (společensky škodlivé) korupce. Lobbying sám o sobě znamená zcela legitimní formu ovlivňování rozhodovacích procesů ve společnosti, je důležitým informačním zdrojem pro rozhodování a umožňuje občanům participovat na chod společnosti nejen při volbách, ale i během celého volebního období.⁵⁶

⁵⁵ Protikorupční agenda: *Směřování protikorupční agendy*. In: *Rada pro kooordinaci boje s korupcí* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-temata/protikorupcni-temata-105994/>.

⁵⁶ LABOUTKOVÁ, Šárka a Milan ŽÁK. *Lobování v Evropské unii a v České republice*. *Politická ekonomie*. 2010, (5), 594. ISSN 0032-3233.

3 LOBBING V EVROPSKÉ UNII

Vznik Evropských společenství a jejich následná transformace v Evropskou unii vytvořila nebyvalý prostor pro lobbying. Nejvýznamnější se v tomto směru jeví postupné formování Evropské unie. V prvopočátku se jednalo o vytvoření byrokratických orgánů, ve kterých byli zastoupeni odborně fundovaní úředníci, kteří si nenechali do svých rozhodnutí příliš mluvit od laické evropské veřejnosti. Významným posunem pak bylo zavedení voleb do Evropského parlamentu v roce 1979.

Pak mohl být zahájen lobbying zaměřený na zvolenou politickou reprezentaci. V tomto období i jiné evropské instituce otevírají prostor pro působení zájmových skupin ve svých procesech rozhodování. Je to všeobecně vnímáno jako rozvoj demokracie v evropském prostoru. Příliv lobbistických skupin i jednotlivců byl snad i vnímán v určitých obdobích jako pozitivní jev, v posledním období se však hovoří o určité formě regulace. K nastavení fungujícího regulačního mechanismu však instituce Evropské unie přistupují velice obezřetně.

M. Kadera s odvoláním na jiné autory uvádí, že v rámci institucí EU se váže na jednoho úředníka jeden lobbista. Podle jeho odhadu je zapojeno na plný úvazek kolem 15 000 lobbistů, z nichž nejméně jedna třetina sídlí přímo v Bruselu.⁵⁷ Po vstupu desítky nových zemí do Evropské unie v roce 2004 fungovalo v Bruselu více než 2 600 kanceláří různých zájmových skupin. Současně se objevuje velická skupina lobbistů pracujících na „částečný úvazek.“ Odhaduje se, že v této formě by mohlo pracovat kolem 100 000 lobbujících zástupců zájmových skupin⁵⁸

Evropská komise sama definuje lobbying v evropském kontextu jako „...*activity, které jsou vykonávány s cílem ovlivňování formulování politiky a rozhodovacích procesů evropských orgánů.*“⁵⁹

⁵⁷ KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbying*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 7-8.

⁵⁸ GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 21.

⁵⁹ Lobbying v evropských institucích. In: *EurActiv. cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/lobbying-v-evropskych-institucich-000058>.

3.1 Geneze evropského lobbingu

Souběžně s tím jak probíhal integrační proces v Evropě, docházelo podle D. Guéguena zároveň k postupnému zdokonalování forem lobbingu a změnám rozsahu jeho aktivit. Jednotlivé etapy označuje tento francouzský specialista takto:

- koaliční lobbinkg – časově je tato fáze vymezena roky 1957 – 1970, členy tří společenství jsou tyto státy: Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko. Prioritami tehdejších tří společenství⁶⁰ bylo jednak dovršení celní unie a také vytvoření Společné zemědělské politiky. Bylo to právě řešení problémů zemědělství, přivedla k jednomu stolu bruselské úředníky se zemědělskými experty. Takový úzký a přímý vztah byrokracie a zájmové skupiny se již v dalších etapách integračního procesu neopakoval;
- diplomatický lobbinkg – jedná se o období 1971 – 1987, Evropská společenství se rozšiřují o Velkou Británii, Irsko Dánsko (1973) a Řecko (1981). Dochází k určitým strukturálním změnám v rámci evropských institucí, avšak historicky je tato etapa označována jako období stagnace. Název diplomatický lobbinkg vychází ze skutečnosti, že zde hrají klíčovou roli různé významné osobnosti, které měly svoji „základnu“ v Paříži a odsud navazovaly kontakty s nejvyššími úředníky Evropských společenství. Symbolem této éry je lobbista – diplomat;
- strategický lobbinkg – období 1988 -2005 přináší konec stagnace, existuje jednotný vnitřní trh. Diplomatický lobbinkg končí, nastává tvrdý boj mezi výrobci i distributory. Lobbistické kanceláře opouštějí Paříž a stěhují se do Bruselu;
- Nemění se jen místo, ale především strategie a techniky a přístupy:
 - argumentace a technická věrohodnost – nelze již pouze sdílet názory s Evropskou komisí, nezbytná je schopnost argumentace, s odpovídající technickou věrohodností;
 - vytváření sítí (networking), rozšiřuje se prostor vlivu na Evropský parlament, expertní skupiny se rozšiřují o zástupce občanské společnosti

⁶⁰ Trojici společenství tvořily *Evropské společenství uhlí a oceli* (ESUO), *Evropské hospodářské společenství* (EHS) a *Evropské společenství pro atomovou energii* (Euroatom).

(odborové organizace, nevládní neziskové organizace), svojí významnou roli si vydobyla významná média;

- vytváření efektivní interní a externí komunikace, přičemž první forma by měla vést k dosažení co nejlepší koordinace mezi institucemi EU a členskými státy, externí pak právě zmíněný rozvíjející lobbying;
- transversální lobbying – tuto fázi vymezuje D. Guéguen rokem 2005, je zde tedy již zařazeno největší rozšíření Evropské unie o 10 zemí převážně střední a východní Evropy. Sektorální lobbying ustupuje a je postupně nahrazován, který se utváří kolem řetězce hodnot. Mění se výrazně pozice lobbisty – postavení v opozici se mění na partnerství.⁶¹

V současné situaci lze velmi zjednodušeně stanovit převládající úkoly lobbistických skupin působících v prostředí (či lépe v přímém dosahu Evropských institucí):

- prosazování zájmů cílových skupin (klientů);
- reprezentace subjektů různého zaměření;
- zapojování do rozhodovacích a legislativních procesů;
- kvalitní monitoring legislativy a výzev;
- trvalá informovanost klientů.⁶²

Lobbistické skupiny získaly při institucích Evropské unie brzy dominantní úlohu. Poměrně dlouhé období stály v popředí s určitou s exkluzivitou zemědělské lobbistické skupiny a asociace. Bylo to v té době docela logické, neboť do oblasti zemědělství proudily téměř dvě třetiny rozpočtových dotací. V 60. a 70. letech minulého století byl vliv COPA-COGECA na rozhodovací proces v Bruselu jedinečný. COPA (Committee of Agricultural Organisations) zastřešující svaz národních a regionálních rolnických a zemědělských svazů, který byl založen v roce 1958 jako vůbec první evropský svaz. Fúze s COGECA (General Committee for Agricultural Cooperation in the EC), se uskutečnila v roce 1962.

⁶¹ GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 13-15.

⁶² KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbying*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. ISBN 978-80-7408-053-1. s. 7.

3.2 Lobbistické struktury působící ve vazbě na instituce EU

V závislosti na výše uvedený vývoj lobbingu v Evropské unie (eurolobbingu, evropského lobbingu) došlo i k transformaci lobbistických struktur a organizací, které v tomto prostoru působí.

D. Guéguen shrnuje tyto subjekty do následujícího seznamu:

- evropské obchodní asociace – reprezentace zájmů svých členů v různých hospodářských sektorech – sdružují subjekty z členských zemí Evropské unie – zahrnují cca 1 200 struktur s 5 000 zaměstnanci;
- národní obchodní asociace – jedná se o podobné zaměření – jedná se o národní svazy s vedením v Bruselu – počet struktur je zahrnut do výše uvedené informace;
- korporace – firmy, které založily své evropské kanceláře přímo v Bruselu – 500 struktur s 2000 zaměstnanci;
- právnícké kanceláře – kanceláře právníků, jejichž specializací je unijní právo; počet subjektů – 200, cca 2300 zaměstnanců;
- konzultanti pro evropské záležitosti – jsou to sdružení různých forem s poměrně velkým rozsahem aktivit komunikace a lobbing pro podnikatelské subjekty i neziskový sektor – počet subjektů -150 s cca 1300 zaměstnanci;
- evropské odbory – jedná se především o Evropskou konfederaci odborů a její specializované pobočky; počet subjektů 20, počet zaměstnanců 100;
- zástupci oblastních skupin – jedná se o zastoupení regionů a měst formou kanceláří či „domů“ počet subjektů 200 s cca 1500 zaměstnanci;
- neziskové organizace – NGO působící především v environmentální a sociální oblasti, kultury, ochrany spotřebitele atd. cca 750 subjektů s 4000 zaměstnanci;
- výzkumné týmy – výzkumná a diskusní centra cca 50 subjektů s 300 zaměstnanci.⁶³

Je nutno však upozornit, že sám autor kvantifikované údaje považuje pouze za orientační, navíc situace v Bruselu se neustále mění – dochází k rozšiřování spektra

⁶³ GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 20.

působnosti zájmových případně lobbistických skupin, zároveň i k výraznému poklesu zastoupení subjektů z jednotlivých členských zemí Evropské unie.

Příkladem je likvidace institutu Českého dům v Bruselu i ukončení zastupitelských misí některých krajů ČR. D. Guéguen s výraznou pečlivostí realizuje deskripci jednotlivých struktur, avšak jako zajímavou oblast lze označit jeho analýzu evropského lobbingu.

Jednou ze zásadních otázek je strukturální skladba lobbisticky působících subjektů. Podle kvalifikovaných odhadů zhruba 40 % všech zájmových reprezentací u klíčových institucí tvoří individuální aktéři, jako jsou společnosti a advokátní firmy, zatímco v období před desítkou let tvořila skupina evropských obchodních federací celou třetinu z celkového počtu lobbistů, 20 % byli zastoupeni obchodní konzultanti a velmi významnou roli představovaly nevládní neziskové organizace, odborové organizace atd.

Zastoupení organizací typu Think Tank (spojující výzkum s prosazováním zájmů v oblastech politických strategií, sociální politice, hospodářství, kultuře a dalších) a dalších individuálních lobbistických aktérů bylo minimální.

3.3 Model eurolobbingu podle D. Guéguena

D. Guéguen staví strukturu evropského lobbingu na sedmi navzájem propojených pilířích. Toto schéma znázorňuje Obrázek 1 na následující straně. Tento model zároveň demonstruje proces lobbingu, který člení do následujících tří fází:

- fáze počáteční – etapa určená pro získání informací;
- fáze středová – transformace získaných informací do lobbiových strategií;
- fáze závěrečná – etapa realizační – nástup zvolených strategií.

Autor klade velký důraz na propojenost jednotlivých pilířů – slabost jedno se v důsledku dominového efektu projeví i v posledním pilíři. Proto dodává následující pravidla při konstrukci modelu:

- i sebelepší informace může směřovat k neúspěchu, pokud je slabá strategie;
- k čemu je kvalitní strategie, když jsou slabé nebo chybí argumenty;
- nelze přesvědčit ostatní, pokud vážne vaše institucionální komunikace.⁶⁴

Obrázek 1: Model evropského lobbingu podle D. Guéguaena

Zdroj⁶⁵

3.4 Budování koalic a sítí

V průběhu rozvoje evropského lobbingu a lobbingových strategií se objevovaly názory, že budování velkých koalic je nezbytnou podmínkou úspěchu. D. Guéguen na jedné straně připouští užitečnost koalic, které např. sjednocují výrobce, obchodní společnosti spotřebitele, ekology případně další subjekty, které reprezentují články hodnotového řetězce. Zdůrazňuje však, že čím větší struktura, tím musí mít silnější vedení.

⁶⁴ GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 98-99.

⁶⁵ Zdroj: GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 98

Autor též nesouhlasí s myšlenkou, která se dostává do mnohých učebnic o lobbingu, že reprezentativnost (okruh zastupovaných zájmů) je důležitější v lobbingovém procesu než věrohodnost, tedy síla přesvědčení.

Mnohé koalice, ale i jiné subjekty zaměřené na lobbing v Evropské unii jsou přesvědčeny (a tento názor též sdílí mnozí teoretici lobbingu), že zárukou úspěchu je co nejvýraznější reprezentace veřejného zájmu. Ani toto však nelze v plné míře akceptovat. D. Guéguen prezentuje dva zajímavé příklady:

- Průmyslové a ekonomické lobby usilují zjevně o své v podstatě soukromé zájmy. Ale nejsou jejich aktivity ve prospěch růstu ekonomiky a obchodu a v té souvislosti i pracovních míst výrazným příspěvkem k veřejnému zájmu (ač není viditelně proklamován);
- NGO, které patří v Bruselu mezi nejdůraznější lobby neustále zdůrazňují svůj boj za „společenské zájmy“. Nelze jednoznačně říci, že např. boj za neomezené využívání větrné energie proti energii jaderné je veřejný zájem všech občanů Evropské unie.⁶⁶

Lobbisté při institucích EU se sdružují v řadě koalic, sdruženích a asociacích. Mezi ně například patří Society of European Affairs Professionals, European Public Affairs Consultancies Association a Association of Accredited Lobbyists to the European parlament.

3.5 Specifická reprezentace vybraných zájmových skupin

V této podkapitole bude pozornost věnována vlivu dvou vybraných skupin a to zástupcům územních samospráv (tedy regionů, měst a obcí) a nevládním neziskovým organizacím NGO.

⁶⁶ GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 128.

Územní samospráva

V jiných částech této diplomové práce jsou popisovány snahy subjektů územní samosprávy vytvořit si svá bruselská zastoupení, ať již samostatně, tak ve sdružení s jinými regiony. Tato činnost se však velmi brzy ukázala jako neefektivní a finančně náročná pro již tak dost napjaté místní či krajské rozpočty. Přitom se ukázalo, že již v té době existuje forma transparentního regionálního a komunálního vlivu na rozhodovací proces v evropských institucích.

V roce 1994 byl vytvořen Výbor regionů, coby poradní orgán zástupců municipalit a regionů. V praxi to znamená, že zástupci regionálních a místních samospráv se mohou vyjadřovat k těm legislativním normám, které by jakýmkoliv způsobem mohly ovlivnit život občanů v regionech a obcích. Evropská komise má povinnost veškeré dokumenty tohoto zaměření předkládat Výboru regionů k nahlédnutí. Výbor má právo vydat k tomuto svoje prohlášení.

Sídlo Výboru regionů je v Bruselu a má momentálně 350 členů z 28 členských zemí Evropské unie. Mandát je pětiletý, zástupce navrhuje národní asociace samospráv. V České republice je to Svaz měst a obcí České republiky a Asociace krajů České republiky.

Výbor volí na období 2,5 let svého předsedu. Členové vytvářejí jednak národní delegaci, zároveň je zde vytvořen systém pěti politických stran, který reflektuje politickou příslušnost členů. Zároveň však platí, že člen Výboru regionů se do žádné politické strany nemusí zapojit.

V průběhu roku probíhá zpravidla šest plenárních zasedání Výboru regionů, na kterých bývá projednáváno v průměru 60 – 80 legislativních návrhů.⁶⁷

Lze říci, že forma vlivu, jakou má Výbor regionů je pro zástupce obcí, měst i krajů velice kvalitní. Pokud by zde měl hrát i nadále roli lobbying těchto subjektů, tak by se měl odehrávat v rámci národních asociací, tedy Svazu města a obcí České republiky

⁶⁷ Výbor regionů (VR). In: *Evropská unie* [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/cor/index_cs.htm.

a Asociace krajů České republiky. U obcí a měst mají velkou výhodu ty municipality, které jsou členy SMO.

Nevládní neziskové organizace v EU

Pokud hodnotíme zastoupení jednotlivých zájmových či lobbistických skupin v Bruselu, budeme asi překvapeni postavením, které mají nevládní neziskové organizace (NGO či v české verzi NNO). V současné době je zcela zřetelný vliv skupin zaměřených na lidská práva a pomoc uprchlíkům. Před lety bylo velmi překvapivé rozhodnutí Evropské komise zřídit na kontinentě tzv. Ptačí oblasti v rámci území NATURA 2000. Přitom dali podnět ornitologové zastoupení ve skupinách environmentálního zaměření.

Tyto skupiny pak byly kompetentní vytipovat tato území, bez kontaktu na ministerstva životního prostředí. Tím vznikl místy i značný chaos v dosavadním systému chráněných území. Komise ve sporech však vždy stála za návrhy neziskové organizace a stát při nesplnění požadavků riskoval pokuty.

Nevládní neziskové organizace vytvořily v Bruselu velice vlivnou platformu Kontaktní skupina občanské společnosti, která zahrnuje 432 asociací, které jsou pak vnitřně diferencovány do osmi skupin podle tematického zaměření:

- životní prostředí Green 10 – zde se tvrdě dbá na specializaci, zástupci se odmítají zabývat jinými problémy než životním prostředím;
- veřejné zdraví EPHA – oblast zájmu je velice široká, od systémů zdravotnictví, po bezpečnost práce atd.;
- společnost Společenská platforma – zaměřena na demokratizaci společnosti, boj proti korupci atd.;
- rozvoj CONCORD – podpora rozvojových aktivit zejména zaostalých regionů;
- lidská práva HRDN – poměrně rozsáhlý program, dnes zejména problém uprchlíků;
- práva žen EWL – název asociace vymezuje program, otázky genderu apod.;
- kultura EFAH – podpora neformální, alternativní kultury;
- vzdělávání EUCIS-LLL – rozvoj netradičních forem vzdělávání.

Ačkoliv nevládní neziskové organizace vystupují ve všeobecném veřejném zájmu D. Guéguen na několika místech své publikace upozorňuje na skutečnost, že organizace typu NGO jsou větší lobbisté, než společnosti obchodní.⁶⁸

Evropská ženská lobby

Jednou ze zajímavých lobbistických skupin působících směrem k institucím Evropské unie je uskupení EWL – European Women's Lobby. Jeho cílem jsou rovná práva žen a mužů a paritní zastoupení v politických reprezentacích i ve společenských i v manažerských funkcích.

Jedním ze základních principů, které EWL prosazuje je koncept paritní demokracie, jehož cílem je:

- uznání skutečnosti, že obě pohlaví mají stejnou hodnotu;
- zajištění stejné pozice důstojnosti jak pro ženy a muže a respektování jejich rozdílů;
- usilovat o transformaci společnosti s cílem, aby došlo k rovnocenné volbě práv a povinností mezi oběma pohlavími.

Podstatou paritní demokracie jsou především rovnocenné pozice v rozhodovacích pozicích. Vychází z přijetí myšlenky, že povahou lidskosti je její dualita, což by pochopitelně mělo znamenat, že je zastoupena rovnou měrou z mužů a žen. To by se mělo odrážet v praxi tak, že paritní zastoupení by mělo být pokaždé, pokud jsou přijímána taková rozhodování, která by měla ovlivnit jejich životy. Přes veškeré proklamace lze sledovat výraznou absenci žen v národních parlamentech i vládách i v dalších funkcích v rámci veřejnoprávních systémů.

Velmi zajímavé je, jak EWL hodnotí vztah často diskutovaných kvót zajišťujících účast žen v manažerských pozicích, na kandidátkách politických stran i ve volených orgánech. V obecné praxi kvóty stanovují hranici, jejíž aplikace přichází tehdy, když je nutno ochránit právo menšiny a zajištění její pozice v procesu rozhodování. EWL okamžitě konstatuje – ženy nejsou menšinou ani žádnou zvláštní skupinou.

⁶⁸ GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3397-3. s. 55

Z pohledu kvantitativního vyjádření – žen žije na naší planetě více než mužů. Ženy představují jednu ze dvou součástí lidstva. Parita směřuje společnost, jako celek, který se netýká pouze žen a jejich účasti. Jinak řečeno: „*v rámci parity musí být ženy a muži být rovnocenně zastoupeni v rámci rozhodovacích procesů, kvóty jsou pouze prostředkem k dosažení spravedlivého zastoupení.*“⁶⁹

I přes výše uvedené prohlášení, které klade paritní demokracii před vymezováním kvót, „kvótování“ v rámci genderu patří mezi oblíbené aktivity této lobbistické asociace. Právě díky působení ELW se myšlenka povinných kvót pro zastoupení žen v top manažerských pozicích (zejména velkých společnostech) dostala na jednání evropských institucí. Eurokomisařka pro spravedlnost Viviane Redingová se podařilo v minulé Evropské komisi předložit směrnici, podle které v každé velké společnosti by ve správních a dozorčích radách mělo být zastoupeno minimálně 40 % žen. Je zajímavé, že minimální hranice 40 % platí i pro muže. Státní podniky by měly splnit tyto kvóty v roce 2018, soukromé subjekty mají na přípravu této změny dva roky navíc, tzn., že by měly být požadavky směrnice splněny v roce 2020. Aby však tato evropská legislativní mohla vstoupit v platnost, musí být schválena Evropským parlamentem za podpory členských zemí Evropské unie⁷⁰.

Některé evropské státy již dříve tento kvotový systém uplatňovaly, případně vyjádřily s touto směrnicí souhlas. Na druhou stranu se několik členských zemí proti této směrnicí postavilo. Zajímavá situace nastala v České republice. Vláda se postavila proti genderovým kvótám a z tohoto důvodu se stala terčem tvrdé kritiky ze strany ministra pro lidská práva, rovné příležitost a legislativu Jiřího Diensbiera. Je pravda, že postoj vlády byl poněkud zvláštní. Na jedné straně se postavila proti genderové směrnicí, na straně druhé přibližně měsíc před zamítnutím vláda vydala dokument Strategie pro rovnost žen a mužů do roku 2020. Je paradoxní, že v tomto dokumentu se

⁶⁹ EWL *Lobbying KIT* [online]. 15 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: padesatprocent.cz/docs/lobbying-kit.pdf.

⁷⁰ Kvóty pro ženy? *Vláda směrnicí EU odmítá*. In: ČT 24 [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1005947-kvoty-pro-zeny-vlada-smernici-eu-odmita>.

hovoří o dodržování pravidla, podle kterého by mělo být zastoupení pro ženy a muže minimálně 40 % ve správních a dozorčích radách velkých společností.

Zajímavé je, že část genderových zájmových skupin s prosazením těchto kvót úplně nesouhlasí. Důvodem je, že se takto degradují schopnosti a kvalita žen v top manažerských funkcích. Okolí by je nevnímalo, že jsou skutečné odbornice, ale že se dostaly do své pozice jen díky kvótám.

Současná eurokomisařka pro rovné příležitosti Věra Jourová kvóty podporuje a pro ČT 24 se vyjádřila takto: *„Na území Evropské unie žije 56 procent žen, avšak ve vedení podniků je jich pouze 16 procent, v České republice dokonce jen necelých sedm procent. Přitom je prokázáno, že kombinace žen a mužů v orgánech podniků přináší kreativitu, inovace a lepší ekonomické výsledky. Z těchto důvodů bychom neměli rezignovat na zlepšení situace a podpořit vyšší zastoupení žen.“*⁷¹

Kromě České republiky se proti genderovým kvótám postavila také Spolková republika Německo, Velká Británie a Estonsko.

3.6 Regulace lobbingu zaměřeného na instituce Evropské unie

V únoru 2013 byly zveřejněny výsledky průzkumu agentury TNS v 6 členských zemích Evropské unie, který byl postaven na otázce, jaký mají občané Unie postoj k lobbistickým aktivitám směřujícím k institucím EU. Průzkumu se zúčastnilo 6000 respondentů.

Dotazovaní projevíli veliké obavy o etiku a transparentnost v souvislosti s těmito aktivitami. Požadují výraznou regulaci činnosti lobbistů a transparentnost Evropské unie. 73 % z celkového počtu dotazovaných (75 % z České republiky) má názor, že vliv lobbistů je v rámci Evropské unie je příliš velký, 80 % (v České republice dokonce 87 %) požaduje povinnou registraci lobbistů.

⁷¹ Kvóty pro ženy? *Vláda směrnicí EU odmítá*. In: ČT 24 [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1005947-kvoty-pro-zeny-vlada-smernici-eu-odmita>.

Zajímavé je v této souvislosti zveřejnění europoslanců. 80 % dotazovaných (84 % v České republice) nevěří, že vynakládají veškeré úsilí pro své voliče, když jsou zároveň zapojeny do lobbistických skupin. 67 % (75 % v ČR) je pro zákaz europoslanců pracovat souběžně s mandátem v soukromých a lobbistických firmách.

Výsledky průzkumu zajisté ovlivnil skandál, který uvedl eurokomisaře Johna Dalliho, jež naznačil, že zástupci tabákového průmyslu mají nadstandardní přístup k významným osobnostem Evropské unie. Eurokomisař sice rezignoval na svoji funkci, avšak jeho zpráva nebyla nikdy zveřejněna.⁷²

3.6.1 Formy a nástroje regulace evropského lobbingu

Nárůst lobbistických aktivit doprovázené inovací nenesou s sebou pouze pozitivní důsledky. Ačkoliv byla zdůrazňována vazba lobbingu na korupci především na úrovni národní, bylo jasné, že při tak výrazném množství různých zájmů lze postupně počítat s pronikáním korupce i do prostředí „morálně čistých“ evropských úředníků.

Jisté pokusy získání kontroly nad lobbinkem byly učiněny na počátku devadesátých let. Evropská komise vydává v roce 1992 dokument Otevřený a strukturovaný dialog mezi Evropskou komisí a zvláštními zájmovými skupinami. Amsterodamská smlouva v roce 1997 svým způsobem lobbying legalizuje, neboť začleňuje povinnost začlenit do rozhodovacího procesu povinnost konzultací s reprezentací zájmových skupin. Jednalo se především o sociální dialog.

V Bílé knize vydané v roce 2001 je zdůrazňován význam role občanské společnosti reprezentované nevládními neziskovými organizacemi a také potřeba vytvoření konzultačních standardů. V praxi však je ponechán neomezený prostor pro dosavadní praktiky lobbistických skupin.

Iniciativy směřující k regulaci a vyšší transparentnosti lobbinku nastartovala Komise v roce 2005. Vůdčí osobností prosazující tyto snahy byl tehdejší komisař

⁷² 87 % Čechů si přeje regulaci lobbinku v EU: Tisková správa. In: Frank Bold [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://frankbold.org/pro-media/tiskova-zprava/87-cechu-si-preje-regulaci-lobbinku-v-eu>.

pro administrativní záležitosti, audit a boj proti podvodům S. Kallas, který na jaře roku 2005 předložil iniciativu k posílení transparentnosti zahrnující tři oblasti:

- zprůhlednění finančních toků z fondů Evropské unie;
- posílení integrity a nezávislosti institucí EU;
- zavedení přísnějších kontrol na lobbistické aktivity.

Následně byla v Evropském parlamentu schválena zpráva, která volá po zavedení jednotného povinného registru pro všechny unijní instituce. Je však otázka kdo do tohoto rejstříku bude mít skutečně povinnost se zaregistrovat. Skoro souběžně přijala Evropská komise závazný etický kodex.

Plány z roku 2005 nebyly v plné míře zcela naplněny. Komise sice v červnu nastartovala registr lobbistů, který je však zcela dobrovolný. V prosinci téhož roku byla sestavena expertní skupina, která by měla připravit realizaci povinného registru včetně stanovení závazných pravidel pro lobbistické aktivity. V dubnu následujícího roku expertní skupina plní svůj úkol a předkládá své návrhy. Zdálo by se, že vše je vyřešené, ale opak je pravdou.⁷³

Po létech je vytvořena další expertní skupina. Ta dne 12. prosince 2013 přichází s velice povzbudivou zprávou, že tolik očekávaný povinný registr lobbistických skupin by mohl být zpuštěn již za čtyři roky, tedy v roce 2017. Trochu to vypadá jako výsměch těm, kteří úsilí, aby činnost Evropské unie byla plně transparentní.

Zároveň tato komise předložila návrh asi třiceti opatření, která by měla zvýšit transparentnost a tedy i důvěru v činnost institucí Evropské unie. Z nich je zde uvedeno několik, které lze považovat za zásadní:

- Přístup ke Komisi a Evropskému parlamentu by měl být umožněn pouze těm organizacím, které získají akreditaci;
- lobbisté, kteří budou takto registrováni, pak mohou podávat své podněty jak Komisi, tak Evropskému parlamentu;
- pod jistou kontrolu by měly přejít i ty údaje, které lobbisté nezveřejňují;

⁷³ Lobbying v evropských institucích. In: *EurActiv. cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/lobbying-v-evropskych-institucich-000058>.

- při neplnění stanovených podmínek by měli být lobbisté vyškrtnuti z databáze a měli by ztratit zároveň nárok na veškeré výhody, které z registrace vyplývaly.⁷⁴

Snahu o regulaci lobbingu projevují spíše země, které vstoupily do Evropské unie před rokem 2004, tedy před vstupem deseti států převážně střední a východní Evropy. Z přistoupivších nových členských států Evropské unie se snaží lobbing celkem úspěšně regulovat pouze tři státy – Litva, Maďarsko a Polsko. Z této skupiny zavedla jako první regulaci lobbingu Litva, přičemž je zde řešen především legislativní rámec lobbování. Regulace je zaměřena především na legislativní lobbing. Veškerý lobbing (lobbistické aktivity), které jsou prováděny subjekty nezapsanými v Registru lobbistů, je považován za nezákonný. Zajímavé je opatření, podle kterého jak zákonodárci, kterým skončí mandát, politici a úředníci, kteří opustí státní správu, nesmějí nejméně další rok pracovat v lobbistické oblasti. Lobbisté se mohou zapojovat do přípravy návrhů legislativních norem, vést propagační kampaně a vytvářet monitoring pro média včetně organizace a financování schůzek. Základní podmínkou je, že každý registrovaný lobbista je povinen předložit každý rok výroční zprávu o své činnosti.⁷⁵

3.6.2 Evropský úřad pro boj proti podvodům

Grantová politika Evropské unie pomohla formou projektů z Evropských strukturálních fondů řadě subjektům v členských zemích řešit mnoho problémů související s rozvojem, infrastrukturou i zkvalitněním života občanů. Kromě výrazného pozitivního dopadu se však vyskytlo určité množství případů vykazujících nehospodárnost při nakládání s evropskými finančními prostředky a dokonce i úmyslné podvody a případy korupce. Vzhledem k závažnosti situace rozhodla Evropská komise zřídit ke dni 28. 4. 1999

⁷⁴ Rejstřík lobbistických skupin EU by mohl být do čtyř let povinný. In: *EurActiv* [online]. 2013 [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-institute/clanek/rejstrik-lobbistickych-skupin-eu-by-mohl-byt-do-ctyr-let-povinny-011382>.

⁷⁵ LABOUTKOVÁ, Šárka a Milan ŽÁK. *Lobování v Evropské unii a v České republice. Politická ekonomie*. 2010, (5), 589. ISSN 0032-3233.

Evropský úřad pro boj proti podvodům – OLAF (European AntiFraud Office). Tato nová instituce je zodpovědná za ochranu zájmů Evropské unie v oblasti finanční a hospodářské, za boj s korupcí a podvody. Jeho úkolem je realizace správních vyšetřování, při nichž využívá spolupráce s kompetentními institucemi v zemích EU.

Od svého založení v roce 1999 realizoval úřad OLAF 3 500 vyšetřování, na základě kterých byla získána zpět částka ve výši 1,1 miliardy EUR. V členských státech bylo soudy odsouzeno 335 osob k trestu odnětí svobody v celkové délce 900 let.⁷⁶

OLAF je instituce, která je zcela nezávislá na vládách členských zemí, ale i veškerých institucích a agenturách Evropské unie. Generální ředitel této instituce může podat žalobu u Soudního dvora Evropské unie i na Komisi. Oblast, kterou se Úřad pro boj proti podvodům zabývá, resp. v jakém směru jsou vedena vyšetřování je poměrně široká např.:

- neoprávněné použití finančních prostředků Evropské unie na projekty vnější pomoci;
- celní a daňové úniky;
- zpronevěření vnější pomoci na stavební projekt;
- nesrovnalosti při zadávání veřejných zakázek;
- střet zájmů;
- prozrazení otázek, které jsou obsaženy v testech pro výběrová řízení zaměstnanců.⁷⁷

V České republice byla pro komunikaci s institucí OLAF zřízena komunikační síť AFCOS, jako specifická strukturální forma kontaktních bodů na ministerstvech a dalších ústředních úřadech, radách regionů soudržnosti NUTS 2, Magistrátu hl. města Prahy, policejním ředitelství, Nejvyšším kontrolním úřadu (NKÚ) a nejvyšším zastupitelství (NSZ).⁷⁸ V období od 1. ledna do 31. prosince 2014 vydal Evropský úřad

⁷⁶ OLAF – European Anti-Fraud Office. 1st edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. ISBN 978-92-79-32733-9. s. 2.

⁷⁷ OLAF – European Anti-Fraud Office. 1st edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. ISBN 978-92-79-32733-9. s. 3.

⁷⁸ OLAF. In: *Nejvyšší státní zastupitelství Česká republika* [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/olaf>.

pro boj proti podvodům 8 doporučení k soudnímu projednání, která se týkají subjektů v České republice. Za stejné období byla tato doporučení vydána do Spolkové republiky v počtu 29, pro Belgie 45, Slovensko 10, Itálie 61.⁷⁹

⁷⁹ The OLAF Report 2014. *Luxembourg: Publications Office of the European Union*, 2014. ISBN 978-92-79-44585-9. s. 22.

4 EUROPEIZACE ZÁJMOVÝCH A NÁTĽAKOVÝCH SKUPIN

Tato kapitola je určitým doplněním problematiky v souvislosti s evropským lobbíngem. P. Fiala pracuje s pojmem europeizace zájmů, který chápe tak, že integrace evropských zemí se neprojevuje jen tím, že zájmové skupiny získávají svá zastoupení v Bruselu co nejbližší procesu rozhodování.

Proces europeizace zasahuje samotné zájmy konkrétních skupin, rozšiřuje doposud prosazované národní cíle. Evropská témata tedy rozšiřují zájmy zaměřené doposud na problémy národního charakteru. Velmi zřetelně je to vidět na volebních programech politických stran, kde postoje k Evropské unii i jednotlivým problémům, které souvisí s členstvím České republiky, mohou být velmi významná. V dnešní době je to například postoj ke společné měně či migrační krizi. Pro různé zájmové skupiny mohou být velice důležitá rozhodnutí institucí Evropské unie – například z oblasti ochrany spotřebitele, environmentálních norem, pracovního práva apod. Zájmové skupiny pak mohou usilovat o důsledné dodržování těchto pravidel ve vlastní zemi, případně lobbovat v Bruselu za jejich tvorbu, změnu nebo zrušení.

4.1 Vymezení pojmu europeizace

V souvislosti s prohlubováním integračního procesu je zcela logické, že dochází k výraznému vlivu evropských institucí na národní politické, hospodářské i legislativní systémy a v podstatě určitou měrou také na vytváření přejímání evropské identity občanů evropských zemí. Tento proces bývá označován jako europeizace. P. Fiala ji vymezuje jako „...koncept, který je nejen v rámci politologie, ale i v rámci ostatních politických věd v současné době velmi často používaným přístupem ke zkoumání vzájemných vazeb mezi rovinou Evropské unie a domácími politickými systémy.“⁸⁰

⁸⁰ FIALA, Petr a kol. *Europeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 15.

4.2 Europeizace českých zájmových skupin

P. Fiala, který se opírá o výsledky případové studie, vytvořil seznam ověřených změn českých zájmových skupin, které jsou důsledky evropeizačních vlivů:

- změna struktury – větší orientace na Evropskou unii – propojení na evropské federace zájmových skupin, probíhající vnitřní organizační změny;
- navázání spolupráce s konkrétními partnery v EU (nejen s odpovídajícími federacemi), posílení komunikace s platformou Evropské unie;
- rovina Evropské unie – coby vhodný prostor pro artikulaci a realizaci zájmů; Evropská unie je vnímána pozitivně, postupy a procedury včetně hodnot partnerů z EU jsou kladně vnímány;
- proměna komunikace s reprezentací České republiky do takové míry, že je orientovaná na oblast Evropské unie;
- nalezeny nové zdroje financí a expertních informací pro zájmové skupiny.⁸¹

Vezmeme-li jako příklad zájmové skupiny působící v národním prostoru někdy i s výraznou tradicí – např. odbory, profesní komory či různé typy asociací, vyvstává zde otázka, jaký dopad má proces evropeizace na tradiční zájmy jejich členů. Podle P. Fialy „*Velká většina subjektů sice konstatuje, že tradiční zájmy jejich členů zůstávají aktuální i v budoucnu, zároveň však připouštějí, že evropská integrace představuje pro jejich členy nové příležitosti i rizika.*“⁸²

4.3 Prosazování zájmů v Evropské unii

Vstup České republiky do Evropské unie 1. května 2004 se samozřejmě odrazil prakticky ve všech sférách společnosti. Výjimkou nejsou ani politické strany a zájmové skupiny. Pokud se chceme zabývat otázkami působení zájmových skupin

⁸¹ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 159.

⁸² FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 175.

či prosazováním zájmů jejich členů na úrovni EU, je zapotřebí si připomenout, co vlastně je Evropská unie.

Mnohohybná entita Evropské unie vnáší určité nejasnosti do vžitých konceptů, politologie, právní vědy i evropských studií. Ve velmi zjednodušené verzi se hovoří o útvaru na pomezí mezi mezinárodními organizacemi. Jak konstatuje P. Fiala „*Otázka definice EU je totiž i po padesáti letech její existence předmětem sporů, které prozatím nevyšly v konsensuální závěr.*“⁸³

Specifickou pozici Evropské unie v rámci mezinárodního práva vymezuje např. i Evropský soudní dvůr (ESD), který konstatoval, že se Evropské společenství zásadně liší od jiných mezinárodních organizací, protože členské státy na ně výslovně přenesly část své suverenity. Tento soudní orgán hovoří o právu Evropských společenství jako o „novém právním řádu mezinárodního práva.“

Přenesení suverenity (či přesněji její části) členských států zakládá doktrínu označovanou jako nadnárodní organizaci (supranational organization). Mezi jejich specifika patří například to, že může přijímat závazné právní akty i proti vůli menšiny členských zemí. Některé právní akty, které vydává nadnárodní organizace, mají přímý účinek na národní úrovni – příkladem jsou nařízení Evropských společenství, resp. Evropské unie. Je však nutno upozornit na skutečnost, že uvedené i další zvláštnosti práva Evropské unie se týkají především vnitřních vztahů mezi nadnárodními organizacemi a členskými státy a subjekty, které jsou jejich součástí. Vnější vztahy nadnárodní organizace, též uváděno jako „vztahy ke třetím zemím“, či jiným subjektům mezinárodního práva mají charakter běžných mezinárodních vztahů.⁸⁴

Na základě výše uvedeného textu lze tedy potvrdit výše uvedená slova P. Fialy o nejednoznačnosti definice Evropské unie. On sám prezentuje vymezení J. Tromma podle něhož je Evropská unie „*horizontální, formami rozrůzněná účelová korporace,*

⁸³ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 71-72.

⁸⁴ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-05-6. s. 93.

*vybavená systémem rozhodování, založeným na koordinaci a harmonizaci, jíž je svěřena řada oddělených úkolů.*⁸⁵

4.4 Hodnocení úrovně prosazování českých zájmových organizací v EU

V situaci, kdy dochází v rámci Evropské unie otevírání prostoru pro unijní lobbying za současného zvyšování transparentnosti, je nezbytná znalost mechanismu prosazování zájmů v Evropské unii s povědomím taktické expanze. K dosažení předpokládaného úspěchu je nutno splnit parametry úspěšné strategie a disponování dostatečným vyjednávacím potenciálem.

Z výsledků vyplývajících z již zmiňované případové studie vyvozuje P. Fiala závěry, které lze shrnout takto:

- zájmové skupiny v České republice se stále orientují na vnitrostátní dění a specifika prosazování zájmů v EU reflektují nedostatečně;
- slabá angažovanost v reprezentaci na nadnárodní „eurofederální“ úrovni a přímém zastoupení v Bruselu;
- pouze omezená část subjektů se zapojuje do aktivit na nadnárodní úrovni přímo formou aktivního členství v nadnárodní struktuře;
- některé subjekty se orientují spíše na mezinárodní rozměr spolupráce, což lze pochopitelně též pozitivně hodnotit, avšak efektivita tohoto typu aktivit je výrazně nižší než při zapojení do evropské nadnárodní centrály.

Evropská nadnárodní centrála je totiž v mnohých případech *„přímým účastníkem a konzultovaným partnerem na rozdíl od mezinárodních organizací, které představují spíše tzv. skrytá okna do systému.*⁸⁶

⁸⁵ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 72.

⁸⁶ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 114-115.

Zásadním problémem evropeizace Českých zájmových skupin je adaptace těchto subjektů na nástroje a postupy čerpání zdrojů s prostoru Evropské unie. Zde pak vystupují do popředí dvě kategorie zdrojů: expertní informace, resp. jejich získávání

a poskytování a pochopitelně grantové finanční prostředky z evropských fondů.⁸⁷

Pokud bychom hodnotili jednotlivé české zájmové organizace podle úspěšnosti v prosazování zájmů svých členů na evropské úrovni, lze kladně hodnotit především skupinu zaměstnaneckých organizací, následně pak organizace zaměstnavatelské. Nejhůře pak dopadla skupina organizací společensko-politického charakteru.

„Jednoznačná pasivita českých zájmů v oblasti společensko-politické se prokazuje nejenom neudržováním informačních kanceláří, což je z finančních důvodů naprosto pochopitelné, ale také rezignací na podíl v evropských strukturách [...] Důvodů dosavadní institucionální rezignace může být celá řada. Nepříliš dlouhé období členství České republiky v Evropské unii a tudíž i omezené zkušenosti s procesem konzultací a vyjednávání na úrovni EU, nedostatečná znalost strategií a taktiky působení v evropských institucích, případně i omezené finanční a lidské zdroje.“⁸⁸

Jak však bylo již výše uvedeno vedle poměrně skeptického hodnocení pasivity v oblasti společensko-politické, autor prezentuje pozitivní zkušenosti v rámci odborů, profesních komor a asociací. Za zdánlivý neúspěch by bylo možno považovat zjištění, že následně po vstupu České republiky nedošlo u těchto organizací ke změně vnitřních struktur. Zde je však nutno vzít v úvahu skutečnost, že k transformaci těchto organizací došlo v době nástupu demokracie v naší zemi po roce 1989. Modelem těchto změn byly zájmové skupiny západoevropských zemí, tedy zemí Evropské unie. V případové studii *„Politici aktéři v procesu evropeizace a internacionalizace politického prostoru ČR“⁸⁹* byla druhým sledovaným parametrem změna míry intenzity komunikace s partnery na úrovni Evropské unie, resp. její kvalita po vstupu České republiky do EU v roce

⁸⁷ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 190.

⁸⁸ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 115-116.

⁸⁹ Tato případová studie byla vypracována v rámci projektu MPSV 1J 002/04 – DP1.

2004. Organizace hájící zájmy zaměstnanců vyhodnotily tuto komunikaci jako velice dobrou. Profesní komory nezaznamenaly žádný výrazný vzestup počtu okruhu partnerů, ale byla konstatována stoupající komunikační úroveň s prostředím EU. Je zajímavé, že nejintenzivnější aktivity projevila advokátská komora. U ostatní profesních komor došlo k výrazné geografické specifikaci – nejintenzivnější kontakty se zaměřily na středoevropský region tzn. Spolkovou republiku Německo a státy Visegrádské skupiny. K zásadním změnám došlo v rámci asociací, pro které znamenal vstup do Evropské unie plnohodnotné členství, a tak mohlo dojít k bezprostřednímu ovlivňování jejich chodu na úrovni Evropské unie. Za velmi pozitivní lze v tomto případě ohodnotit skutečnost, že zájem členských subjektů asociací o Evropskou unii se po přidružení ke státům Unie výrazně zvedl. Je pravda, že okruh hájených zájmů českých zájmových organizací se datem vstupu výrazně nezměnil, maximálně došlo k posunům některých akcentů a zkvalitnění konkrétních postojů.

Je však nesporné, že samotný proces evropeizace přinesl výraznou změnu postojů českých zájmových organizací k národní politické reprezentaci. K argumentaci s nejvyšší politickou sférou využívají zájmové organizace prezentaci zkušeností a zvyklostí ze zemí Evropské unie a tam fungujících modelů. Zároveň se objevuje výrazná kritika české politické reprezentace k dialogu s organizovanými zájmy.⁹⁰

4.5 Evropský lobbying územních samospráv

Prosazování zájmů municipalit a regionů v rozhodovacích procesech institucí není jednoduchou záležitostí, navíc je otázka, zda by byly tyto aktivity zejména na úrovni obcí vždy smysluplné. Jedna z možností je napojení na lobbying národní. Pro české regiony to byla například příležitost v rámci projektu Český dům.

Český dům byl s velkou slávou otevřen 11. října 2007 v Bruselu. Celý projekt byl promyšlený a splňoval parametry lobbistického centra s kvalitním zázemím pro prosazování zájmů národních, regionálních i reprezentace podnikatelského sektoru.

⁹⁰ FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4920-8. s. 199-200.

Týká se krajských reprezentací, ze 13 regionů využilo možnosti mít zde své kanceláře osm krajů.⁹¹ Pokud vnímáme hlavní město Prahu, též jako kraj (jednotku NUTS 3), ta si otevřela v Bruselu vlastní reprezentační dům.

Bohužel se velmi často stává, že i sebelepší myšlenka narazí na nepochopení a problémy reálného světa. To byl též problém Českého domu v Bruselu. K velikému překvapení a za značného rozčarování zainteresovaných subjektů tato instituce přestala v Bruselu existovat. Ministerstvo zahraničí, které mělo objekt v pronájmu, smlouvu zrušilo a organizace, které zde doposud působily, se ocitli na bruselské dlažbě. Některé z nich si našly vlastní sídla, jiné zcela rezignovaly na svoji reprezentaci v centru evropského dění.⁹²

Prosazování zájmů krajů prostřednictvím lobbistických organizací

Pro prezentaci a prosazování zájmů regionů v Bruselu využívali a využívali české kraje převážně jednu ze dvou následujících forem. Kraj vybral zástupce do vlastní kanceláře v centru Evropské unie a veškeré aktivity probíhaly pod jeho řízením. Další skupina regionů pověřila (samozřejmě za úplatu) lobbistickou organizaci, která má sídlo přímo v Bruselu. Je pochopitelné, že bylo příjemné, mít své zastoupení v Bruselu a ve svém sídle reprezentovat svůj kraj. Ale ruku na srdce, kolik bruselských občanů, turistů i pracovníků i politiků se půjde podívat na výstavku krás Libereckého kraje. A domnívat se, že zastupující úředník se dočká okamžiku, že zodpovědná osoba některé evropské instituce nejen vyslyší jeho přání a zajistí jeho splnění – tomu snad nikdo nevěřil od počátku. A toto vše stojí nemalé peníze.

Zajímavá situace byla například u Středočeského kraje, tento region byl jako jeden první, který zřídil své zastoupení v Bruselu prakticky souběžně se vstupem České republiky do Evropské unie.

⁹¹ Český dům v Bruselu slavnostně zahájí svůj provoz. In: *CZECHINVEST: Agentura pro podporu podnikání a investic* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/cesky-dum-v-bruselu-slavnostne-zahaji-svuj-provoz>.

⁹² Český dům v Bruselu končí. In: *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1257583-cesky-dum-v-bruselu-konci>.

Zastupitelstvo Středočeského kraje zrušilo 8. prosince 2014 organizaci „Central Bohemia Region – European Office, ASBL“, která zajišťovala 10 let zastoupení tohoto regionu Středočeského kraje v Bruselu. Aby nebyl kontakt s centrem evropského dění zcela přerušen podá Středočeský kraj žádost o přidružené členství v Evropském hospodářském zájmovém sdružení ACCESS EU – EEIG, které má též sídlo v Bruselu.

Pro zástupce regionů a obcí České republiky se ukázala prakticky nejjednodušší prosadit svého zástupce do Výboru pro regiony, což znamená projít úspěšným vyjednáváním v rámci Svazu měst a obcí či Asociace krajů ČR, které zástupce do tohoto orgánu delegují.

5 REGULACE LOBBINGU V USA

Problematice lobbingu se v západních zemích věnuje velká pozornost. Většina diskutovaných témat se ale netýká toho, na kolik je lobbing nevyhnutelným, obohacujícím jevem, ale zabývá se možnostmi jeho zneužití. Právě toto byly důvody proč se některé země rozhodly zavádět regulaci lobbistů a lobbistických aktivit. Většina zemí světa, které se snaží lobbing regulovat se inspiroují anglosaskými příklady.

Za kolébku lobbingu bývají považovány Spojené státy americké. První zmínkou, kterou je možné z dnešního pohledu označit za lobbistickou, můžeme považovat konec 18. století. Termín lobbing se dostává do slovníku ve 30. letech 19. století a dalších více než sto let trvalo, než se ve Spojených státech amerických přistoupilo k jeho plošné regulaci.

První federální úprava, která se vztahovala k lobbingu se týkala tzv. zahraničních představitelů, kteří měli povinnost se ze zákona registrovat. Tento zákon primárně vyžadoval zveřejňování lobbistických aktivit. Zveřejnění muselo definovat představitele zahraničního lobbisty. V důsledku potřeby odlišit legální lobbistické aktivity od nelegálních (korupce), vznikla i povinnost poskytování určitých informací o aktivitách lobbisty a především jeho registraci.

Porušení zákona se trestalo pokutou do výše 5 000 dolarů, nebo vězením (12 měsíců) a zákazem činnosti na dobu 3 let. Zákon, i když fungoval téměř 50 let byl značně neefektivní. Především dostatečně nereguloval lobbistické aktivity ani finanční stránku lobbingu. Již brzy po jeho přijetí se objevovaly návrhy na jeho novelizaci. „*Od roku 1948 volal prezident Truman po novele zákona s cílem zvýšit jeho efektivnost. Šlo zejména o to zahrnout do okruhu lobbovaných také zaměstnance kongresu a představitele výkonné moci, ale také většinu grassroots lobbingu*“.⁹³

⁹³ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 90

V roce 1995 byl přijat Zákon o zveřejňování informací týkajících se lobbingu, který si kladl za cíl odstranit původní nedostatky z roku 1946. Nový zákon je ve srovnání s předchozí regulací jednodušší v tom, že zásadněji definuje lobbistu a lobbing, což zakládá také povinnost registrace a podrobněji specifikuje informace, které lobbisté musí poskytovat. Lobbistou je podle tohoto zákona „...osoba, která je najatá nebo udržovaná klientem, za určitou odměnu (finanční nebo jinou) za služby, které zahrnují více než jeden lobbistický kontakt a který věnuje lobbování alespoň 20 % svého pracovního času v průběhu 6 měsíců ve prospěch svých klientů.“⁹⁴

Pro americkou úpravu lobbingu je důležitější než definice lobbisty, definice lobbistických aktivit, lobbistického kontaktu. Zákon zároveň definuje výjimky, které se vztahují na komunikaci mezi státními úředníky nebo zaměstnanci. Úprava dále rozlišuje dva typy lobbistů:

- lobbisty zaměstnance, kteří lobbojí pro své zaměstnavatele;
- firmy a lobbisty, kteří poskytují své služby jiným subjektům.

Podmínkou registrace lobbisty je doložení, že má lobbista významnou kompetenci v oblasti lobbovaných aktivit. Lobbista také, musí učinit více než jeden lobbistický kontakt v průběhu minimálně 6 měsíců a musí lobbistické činnosti věnovat alespoň 20 % svého pracovního času. Zákon rovněž zavádí možnost registrace prostřednictvím elektronického e-výkazu. Výkazy musí být předkládány 2x ročně a musí dokládat informace o příjmech a výdajích lobbisty. Kromě zákona, který upravuje lobbing, mají jednotlivé asociace lobbistů i lobbisté samotní vypracovány své profesní kodexy. K nejuznávanějším kodexům patří Etický kodex Americké ligy lobbistů.

Soubor postupných reforem lobbistických aktivit vedl k výraznému zpřísnování provozování profese lobbistů ve Spojených státech amerických. Do značné míry se podařilo odstranit problémy s registry, které jsou vedeny jen v elektronické podobě a tím se otevřely i veřejné kontrole.

⁹⁴ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 90

Řada jednotlivých států Spojených států amerických řeší samostatně úpravu lobbingu. Polovina států má ve srovnání s federální úpravou vyšší stupeň zákonné regulace, jak uvádí studie Chiariho a Murohyho (2006).⁹⁵

⁹⁵ MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3165-0. s. 90-95

ZÁVĚR

Aktivita zvaná lobbying za sebou velmi dlouhou historii, traduje se, že již ve slavných dobách starověkého Říma postávali prosebníci v předsíních panovníků a vlivných osob, aby mohli vznést své požadavky. O moc se od tohoto nelišilo vyčkávání žadatelů na své poslance v kuloárech a předsálích amerického Kongresu či britského Parlamentu. Nakonec, když se zamyslíme nad celými dějinami civilizované společnosti za řadou slavných dohod a rozhodnutí jsou dnes již zapomenutá zákulisní jednání směřující k ovlivnění chystaných rozhodnutí podmíněná tlakem a vyhrůžkami či naopak sliby a nabídkami. Vyplývá to z jedné skutečnosti, určité zájmy provázejí člověka i lidské skupiny od prvopočátku civilizace. A stejně tak se již v té době formují skupiny, které se tyto zájmy snaží u vládnoucí vrstvy prosazovat, ať již se jedná o zástupce šlechty vyjednávající s panovníkem, cechů přesvědčujících rychtáře či církevní hodnostáře na prosební misi u papeže. Jednoduše řečeno lobbying svým způsobem doprovází lidstvo po celý jeho vývoj, jen postupně mění své metody a nástroje a získává své označení.

V souvislosti s rozvojem hospodářství a obchodu, ale také se vznikem politických systémů, které se opírají o parlamentní demokracii, či přenášejí moc do jednoho centra (např. supranacionální Evropská unie) dochází k nebývalému rozvoji lobbyingu.

Označení lobbista se na jedné straně stává prestižním označením pro profesi, která má leckdy neprůhledné pozadí (jak se v řadě případů ukázalo i pozadí kriminální) a také zcela nejasněné vymezení a limity aktivit, které prezentují. Je zajímavé, že je využíváno především na severoamerickém kontinentě, kde však také jsou nastaveny jasné legislativní regulace tohoto povolání či podnikatelské činnosti. Evropa je v tomto směru jaksi opatrnější, v posledních desetiletích minulého století a v současném období se to na starém kontinentě hemží poradci, konzultanty a konzultačními společnostmi. Vždyť pokud je někdo v médiích v naší zemi označován za lobbistu, je to něco podobného, jakoby té osobě vypálili punc zloděje a korupčníka.

Moderní lobbying se tedy dostává do dvou hodnotících rovin. Na jedné straně je vnímán jako prostředek či nástroj k často nelegálnímu přístupu k veřejným finančním zdrojům na národní, ale zejména evropské úrovni. Na straně druhé je považován za jeden

z atributů moderní demokracie. Lobbistické skupiny jsou považovány za určité propojení mezi vládnoucí sférou, či vrcholnou evropskou byrokracií a reálným životem občanů a podnikatelských i neziskových subjektů v členských zemích. Svými vlivy pomáhají při tvorbě nařízení a směrnic, aby se tyto legislativní normy staly přijatelné pro většinu Evropanů.

Počty lobbujících skupin v Bruselu a pestrá škála jejich forem a oblastí působnosti je velice překvapivá až nepředstavitelná. Vystává otázka, zda je opravdu tolik prostoru pro vnější ovlivňování rozhodovacích procesů v institucích Evropské unie. Je zřejmé, že známe (snad) ty, kteří ovlivňují – asociace na evropské i národní úrovni, různé korporace, kanceláře konzultantů a právníků, neziskové organizace, zástupci regionů a měst atd. Spíše je problém druhý, kdo je ovlivňován, či se nechá ovlivnit, kde je ještě ta míra legality a kde se otevírá prostor pro korupci.

Napadá mne, zda zde nestojíme před dalším problémem „příliš otevřené náruče“ Evropské unie. Na rozdíl od současné uprchlické krize, která získala impulz v bezmezné víře v ideály multikulturalismu, se zde jedná možná o glorifikaci demokratických principů, které umožňují zapojení nejširší veřejnosti být aktérem v rozhodovacích procesech. Ten první problém je viditelnější a hrozivější, v druhém případě se spíše jedná o nárůst skryté formy nelegálního jednání např. koruptivního charakteru. Z jakého důvodu se vyplatí i za cenu drahých nájmů a životních potřeb přebývat v Bruselu snad několika tisícům lobbistických skupin s desítkami tisíc zaměstnanců?

Je pravda, že u českých zástupců různých zájmových skupin euforie z reprezentačních a zviditelňujících aktivit, které prodělaly výrazný boom po vstupu České republiky do Evropské unie, z velké míry ochabla. Prý kvůli výšce nájmu zrušilo Ministerstvo zahraničí projekt Český dům, což asi nebyl zrovna nejuváženější krok. Myšlenka komplexně pojatého reprezentativního lobbingu, na němž se společně podílela veřejná, podnikatelská i nezisková sféra „pod jednou střechou“ byla zajímavá a zdála se být efektivní. Zastupitelstva některých krajů v poslední době zvažují, zda mají platit svá sídla v centru evropského dění a co tato aktivita skutečně regionu (kromě dobře placených míst pečlivě vybraných jedinců) vůbec přinesla. Středočeský kraj např. své zastoupení zcela zrušil.

Snad vnáší předchozí řádky této kapitoly do problematiky lobbismu až příliš pesimismu, ale jedná se spíše o reakci nad neúměrným nadšením a euforií, jinak řečeno, abychom zůstali v této oblasti stát pevnými nohama na zemi. Lobbying má zajisté své opodstatnění v moderní demokratické společnosti. Jak také bylo uvedeno i v této diplomové práci, ale jeho existence je podmíněna jasným vymezením legislativním rámcem a efektivním regulačním systémem zahrnujícím i vymahatelnost splnění stanovených požadavků.

Velkým přínosem pro poznání a realizaci lobbyingu v prostoru působnosti institucí Evropské unie (evropského lobbyingu či eurolobbying) je bezesporu zde mnohokrát citována práce zřejmě největšího experta pro tuto specifickou část lobbyingu D. Guégua. Ten nejen, že provedl kvalitní analýzu stávajícího stavu, ale vytvořil teoretické předpoklady pro strategii moderního transparentního a efektního evropského lobbyingu. Po přečtení tohoto díla je možno konstatovat, že existence takového lobbyingu je možná.

Naše země je hodnocena různými neziskovými organizacemi jako výrazné koruptivní prostředí, třebaže každá nastupující vláda prohlašuje boj s korupcí jako prioritu. Hodnotit pokrok v této oblasti je velmi obtížné, avšak by bylo nespravedlivé hodnotit naši zemi v oblasti samotného zcela zavrhouvat. Příkladem je mnoholeté zachování sociálního smíru, kdy odbory a organizace zastupující zaměstnavatele dokáží vést s vládnoucí skupinou. Díky k tomu například dochází k omezenému počtu nátlakových odborářských akcí, jako je tomu v zemích sousedních i západoevropských. Současná vláda se snaží regulovat některé hraniční aktivity lobbyingu řešit vybudováním protikorupčním institucionálním zázemím, avšak při samotné realizaci nepřekročila fázi tvorby koncepcí. Organizace Transparency International například vyčítá vládě, že je stále liknavá při tvorbě registru lobbistů.

Pokud bychom měli vyhodnotit splnění cíle uvedené v úvodní kapitole, lze konstatovat, že byl z podstatné části splněn.

V další části bude provedena verifikace hypotéz.

Hypotéza 1: Lobbying má své opodstatnění v demokratické společnosti pouze tehdy, jsou-li vytvořeny a dodržovány kvalitní regulační nástroje.

Vlády zemí s velkou tradicí lobbingu, zejména Spojené státy americké a Kanada si uvědomily, že pokud bude pozice lobbování povýšena na úroveň specifického podnikání, musí přijít jasně stanovená pravidla. Ta pak nejenže budou lobbisty stavět na roveň s ostatními podnikatelskými subjekty, ale navíc zde přibudou důrazná opatření zvyšující transparentnost aktivit lobbyistů, která budou nad rámec klasického podnikání. Jedním z takových opatření jsou například registry lobbyistů. Je tu však ještě další legislativní problém, který je znatelný i v českém prostředí. Pokud by měla být regulační opatření lobbingu účinná, musí být z pohledu protikorupčního zdravý právní systém z širšího pohledu (v diplomové práci zmíněné financování politických stran, volebních kampaní, územních samospráv atd.).

Na základě výše uvedeného i dalších údajů uvedených v textu diplomové práce lze prohlásit hypotézu 1 za pravdivou.

Hypotéza 2: Význam lobbingu v rozhodovacích procesech institucí Evropské unie má klesající tendenci.

Je pravda, že například v případě českých zájmových skupin byla snaha o získání svého zastoupení v Bruselu obrovská. Každý chtěl být u toho, v domnění, že centrum Evropské unie je místem, kde se nabízí obrovské zakázky, že jedině tam bude možno ovlivnit rozhodovací proces ve prospěch svého regionu. Tyto celkem naivní představy se nenaplnily a tak řada lobbistických skupin i pod tíhou vysokých nájmů tento prostor opustila. Na druhou stranu zde však zůstali ti, kterým se podařilo vplout do významných koalic a asociací a to zejména ze sektoru neziskového a podnikatelského. Reprezentanti územních samospráv sice zdánlivě ustupují z boje, ale lobbing této sféry byl převeden do institucionální podoby. Vybraní hejtmani a zástupci obcí jsou členy Výboru pro regiony, který se stal iniciativní a poradní složkou pro práci ostatních institucí Evropské unie. Tam je hlas územní samosprávy výrazně slyšet, je to systémové a nemusí se za to platit.

V tomto případě nelze verifikovat druhou hypotézu zcela jednoznačně, její pravdivost je částečná a platí pro určité lobbistické skupiny. Ty další zpravidla prošly organizační transformací.

Dnešní integrovaná Evropa zažívá jednu z nejhorších krizí. Kritika se na instituce EU snáší ze všech stran ať již se jedná o problém uprchlíků či řecké krize. Hrozí odchod Velké Británie, konec Schengenu. Při této příležitosti mne zaujal citát rakouského spisovatele Roberta Nemasse *Evropský systém – Občanský hněv a evropský mír: „ Po vyhnání z ráje nebyl nikde na světě žádný jiný vchod, byť i jen nějaká zadní vrátka. Všechno tudíž stojí za to podrobovat kritice. Ale dokud je to tak, měli bychom uznat: EU je ze všech pekel na světě nejvíc cool. “*

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

CABADA, Ladislav a kol. *Úvod do studia politické vědy*. 2., rozšířené a doplněné vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 494 s. Politologie. ISBN 80-86432-63-7.

FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů: politické strany a zájmové skupiny v České republice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 373 s. Monografie; sv. č. 27. ISBN 978-80-210-4920-8.

GUÉGUEN, Daniel. *Evropský lobbying*. 1. české vydání. Brno: BMS creative, 2008, 140 s. ISBN 978-80-254-3397-3.

HEYWOOD, Andrew. *Politologie*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 482 s. Politologie. ISBN 80-86432-95-5.

HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Jakub ŠEDO. *Politické systémy*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2011. 292 s. ISBN 978-80-87474-23-5.

JABŁOŃSKI, Andrzej a kol. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2006. 203 s. Studium. ISBN 80-7364-011-2.

KADERA, Michal a Alena VLAČIHOVÁ. *Lobbing*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2011. 87 s. ISBN 978-80-7408-053-1.

KRAUS, Jiří. ed. *Nový akademický slovník cizích slov: [A-Ž: studentské vydání]* 1. vydání. Praha: Academia, 2006. 879 s. ISBN 80-200-1415-2.

MENASSE, Robert. *Evropský systém: občanský hněv a evropský mír, aneb, proč musí darovaná demokracie ustoupit demokracii vybojované*. 1. vydání. Praha: Novela bohemia, 2014. 97 s. ISBN 978-80-87683-29-3

MILLER, David, ed. et al. *Blackwellova encyklopedie politického myšlení*. 2. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2003. 581 s. Studium. ISBN 80-85947-56-0.

MÜLLER, Karel B., Šárka LABOUTKOVÁ a Petr VYMĚTAL. *Lobbing v moderních demokraciích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 256 s. ISBN 978-80-247-3165-0.

NOVÁK, Miroslav et al. *Úvod do studia politiky*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. 783 s. Studijní texty; sv. 50. ISBN 978-80-7419-052-0.

PROROK, Vladimír. *Tvorba rozhodování a analýza v politice*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. 189 s. ISBN 978-80-247-4179-6.

ROŽŇÁK, Petr. *Politologie pro všechny*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2014. 342 s. Monografie. ISBN 978-80-7418-214-3.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7367-348-2.

SEDLÁK, Jiří a Jakub ŠMEJKAL. *Lobbying v České republice*. Projekt FSV Univerzity Karlovy, 2001

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010. 142 s. InSTITUTE. ISBN 978-80-87284-05-6.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

OLAF – European Anti-Fraud Office. 1st edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. 8 pp. ISBN 978-92-79-32733-9.

The OLAF Report 2014. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. 52 pp. ISBN 978-92-79-44585-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

87 % Čechů si přeje regulaci lobbingu v EU: Tisková správa. In: Frank Bold [online]. [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://frankbold.org/pro-media/tiskova-zprava/87-cechu-si-preje-regulaci-lobbingu-v-eu>.

Český dům v Bruselu slavnostně zahájí svůj provoz. In: *CZECHINVEST: Agentura pro podporu podnikání a investic* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/cesky-dum-v-bruselu-slavnostne-zahaji-svuj-provoz>.

Český dům v Bruselu končí. In: *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1257583-cesky-dum-v-bruselu-konci>.

Členský příspěvek. In: Svaz měst a obcí České republiky [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/clenstvi/clensky-prispevek/default.aspx>.

Lobbing v evropských institucích. In: *EurActiv. cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/lobbing-v-evropskych-institucich-000058>.

O neziskových organizacích. In: *Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor.

Odpovědný zastupitel. In: *Svaz měst a obcí ČR* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://vzdelanyzastupitel.cz/svaz-mest-a-obci-cr/svaz-mest-a-obci-cr.aspx>.

OLAF. In: Nejvyšší státní zastupitelství Česká republika [online]. [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/olaf>.

O sdružení - Severočeské sdružení obcí. In: SESO: Severočeské sdružení obcí [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.seso.cz/titulni-stranka/o-sdruzeni/>.

Protikorupční agenda: Směrování protikorupční agendy. In: Rada pro koordinaci boje s korupcí [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-temata/protikorupcni-temata-105994/>.

Rejstřík lobbistických skupin EU by mohl být do čtyř let povinný. In: *EurActiv* [online]. 2013 [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-instituce/clanek/rejstrik-lobbistickych-skupin-eu-by-mohl-byt-do-ctyr-let-povinny-011382>.

Stanovy AK ČR. In: AKČR [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.asociacekraju.cz/akcr/stanovy-akcr/>.

Statistika počtu nestátních neziskových organizací 2014 - 2015. In: *Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z:

<http://www.neziskovky.cz/data/Statistika%20po%20C4%8Dtu%20nest%C3%A1tn%C3%ADch%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD%202014-2015.txt>15643.pdf.

Seznam použitých legislativních zdrojů

Česko. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů.

Česko. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM ZKRATEK

AALEP	-	Association of Accredited Lobbyists to the European Parliament
AK ČR	-	Asociace krajů České republiky
ALTER-EU	-	Alliance for Lobbying Transparency and Ethics Regulation
CEBRE	-	Czech Business Representation
CSCG	-	The Civil Society Contact Group
EHS	-	Evropské hospodářské společenství
EK	-	Evropská komise
ELW	-	Evangelical Lutheran Worship
EP	-	Evropský parlament
ES	-	Evropské společenství
EU	-	Evropská unie
Euroatom	-	Evropské společenství pro jadernou energii
NGO	-	Non-governmental organization
NNO	-	Nevládní nezisková organizace
OLAF	-	European Anti-Fraud Office
SMO ČR	-	Svaz měst a obcí České republiky
RIA	-	Regulatory Impact Assessment
RIPP	-	Rezortní interní protikorupční program
RRIPP	-	Rámcový rezortní interní protikorupční program

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Model evropského lobbingu podle D. Guéguela..... 47

Seznam grafů

Graf 1: Počet NNO v České republice – prosinec 2015 21

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Václav Koubek

Obor: 7202T026 - Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Lobbying v Evropské unii

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 67

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 17

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 13

Vedoucí práce: PhDr. Marie Hamplová Ph.D.